

CHƯƠNG IV

CHI BỘ ĐẢNG LÃNH ĐẠO QUÂN DÂN BÌNH LỘC KIÊN CƯỜNG TRONG CUỘC KHÁNG CHIẾN CHỐNG ĐẾ QUỐC MỸ XÂM LƯỢC (1954-1975)

I. VƯỢT QUA SỰ KHỦNG BỐ ÁC LIỆT CỦA KẼ THÙ, NHÂN DÂN BÌNH LỘC ĐẤU TRANH ĐÒI DÂN SINH, DÂN CHỦ. (1954-1960)

Ngày 20/7/1954 Hiệp định Giơ-ne-vơ về chấm dứt chiến tranh, lập lại hòa bình ở Việt Nam và toàn cõi Đông Dương được ký kết. Miền Bắc được hoàn toàn giải phóng bắt tay vào công cuộc khôi phục kinh tế, kiến thiết đất nước, miền Nam tạm thời nằm trong vùng kiểm soát của địch hai năm sau tiến hành tổng tuyển cử thống nhất đất nước. Theo tinh thần của Hiệp định, vĩ tuyến 17 được làm phân tuyến quân sự tạm thời, không có tính chất chính trị chia cắt đất nước. Trong thời gian chờ tổng tuyển cử, hai bên phải tôn trọng Hiệp định, không được phân biệt đối xử, trả thù những người kháng chiến.

Tuy nhiên với âm mưu xâm lược đất nước ta từ trước, đế quốc Mỹ từ sau năm 1945 đã tiến hành viện trợ từng bước thay chân thực dân Pháp. Ngày 13/6/1954 Mỹ đưa tên tay sai Ngô Đình Diệm về nước lập chính phủ bù nhìn, chúng xây dựng hệ thống chính quyền tay sai ở miền Nam Việt Nam, ra sức tuyên truyền bịp bợm, lừa mị quần chúng nhân dân lôi kéo cán bộ kháng chiến, hồng dập tắt ngọn lửa đấu tranh, ý chí cách mạng của đồng bào ta.

Tại Xuân Lộc từ tháng 7/1954 bộ máy hành chính do Pháp thành lập trước đây bị thay đổi. Quận trưởng Trương Văn Long, một tay sai của Pháp bị gạt ra ngoài, thay vào đó là Trần Văn Sèn thuộc phe cánh của chế độ họ Ngô. Xây dựng các đảng phái phản động như: "*Đảng Cần Lao Nhân Vị*", "*Đảng Đại Việt*".... Đặc biệt ở Xuân Lộc tổ chức "*tập đoàn công dân*" hoạt động mạnh có mạng lưới cơ sở khắp các xóm đạo thiên chúa giáo. Âm mưu của Mỹ - Diệm là biến Xuân Lộc thành một quận lỵ "*trong sạch điển hình*" của cái gọi là "*Chính phủ quốc gia*".

Ở Bình Lộc chúng bắt nhân dân phải gia nhập các tổ chức phản động như "*Phong trào cách mạng quốc gia*", "*Nhân dân tự vệ đoàn*", "*Hiệp hội nông dân*".... cài mật vụ để theo dõi không chế bà con, chúng ngày đêm tuyên truyền xuyên tạc kháng chiến, lừa bịp, lôi kéo nhân dân, ngoài ra chúng tiến hành lập sổ đen theo dõi những người kháng chiến cũ, tạo cơ sở để tiến hành khủng bố, bắt bớ, đàn áp những năm tiếp theo.

Tháng 10/1954, Xứ ủy Nam bộ được thành lập lại. Về phương châm hoạt động; Xứ ủy cũng nhấn mạnh: "*Kết hợp công tác bí mật và công tác công khai, nửa công khai, tổ chức và hoạt động của Đảng phải hết sức giữ bí mật, tổ chức và hoạt động của quần chúng thì cần lợi dụng các hình thức công khai*". Trên tinh thần đó, Ban công vận Xứ ủy đã cử các đồng chí: Trần Văn Kiều, Sáu Vân về Xuân Lộc lãnh đạo,

với nhiệm vụ xâm nhập, móc nối lại những đảng viên các cơ sở cũ bên trong để tuyên truyền, giáo dục, giác ngộ nhân dân, công nhân và lãnh đạo phong trào đấu tranh. Đến cuối năm 1954, Ban cán sự huyện Xuân Lộc được thành lập gồm các đồng chí: Ngô Tiến, Lê Minh Chiêu, Nguyễn Nại Sơn ... chủ trương tập trung chỉ đạo và lãnh đạo phong trào đấu tranh cách mạng ở các đồn điền cao su, thị trấn và các vùng ven trong đó có Bình Lộc.

Đầu năm 1955, ở Bình Lộc chính quyền nguy cơ bản đã hoàn tất bộ máy tề, áp. Những lực lượng dân vệ, tề, mật vụ mới ra đời bắt đầu chống Cộng mạnh mẽ với mục đích đàn áp những người yêu nước, phong trào đấu tranh của nhân dân. Chúng đưa tên Lâm Văn Huê làm trưởng áp và một số tay sai khác, rải đầy cảnh sát mật vụ chuyên theo dõi bắt bớ, thủ tiêu cán bộ cách mạng và những ai không theo chúng. Lực lượng quân sự nguy kết hợp với bọn cảnh sát, mật vụ chỉ điểm ngày đêm tiến hành càn quét, truy lùng cán bộ, đảng viên, những người kháng chiến cũ, khủng bố đàn áp nhân dân khắp nơi. Lấy "*tố cộng, diệt cộng*" làm quốc sách hàng đầu tiêu diệt những người kháng chiến cũ và những người yêu nước, hàng dập tắt phong trào cách mạng của nhân dân ta. Tại Bình Lộc bị o ép bởi các "*Ủy ban tố Cộng, diệt Cộng*". Chúng bắt dân đi học tố cộng liên miên, hết học ngày lại học đêm, cấm dân không được nói đến hiệp thương tổng tuyển cử. Địch gây tâm lý sợ Cộng sản, gây nghi ngờ trong dân, chia rẽ tôn giáo, dân tộc, bằng cách tố giác lẫn nhau, cha tố con, vợ tố chồng. Bắt được cán bộ cách mạng, chúng đưa ra buộc quần chúng phải tố, nếu ai không tố thì bị ghép vào tội thân cộng và bị bắt bớ giam cầm, rồi cảnh bắn giết dã man thời trung cổ như: chặt đầu, cắm cọc bêu giữa chợ, cảnh mổ bụng, moi gan cán bộ, chiến sỹ ta giữa chỗ đông người... được chúng đem ra thi thố. Bên cạnh đó Diệm còn đưa hàng ngàn đồng bào Thiên chúa giáo do chúng cưỡng ép di cư năm vào 1954 và đồng bào Hoa, Nùng đến định cư trên các tuyến đường quan trọng nhất và những nơi từng là căn cứ kháng chiến, trong đó có Bình Lộc, Bảo Vinh để làm một vành đai hai mặt vừa tấn công ta, vừa bảo vệ chúng. Đồng thời tạo nên mối chia rẽ, nghi kỵ lẫn nhau giữa đồng bào địa phương với người mới đến, làm cho đồng bào thiếu sự đoàn kết, gắn bó ban đầu. Ở những nơi này, địch mua chuộc, sử dụng bọn phản động đội lột linh mục, tiến hành không chế, ép buộc đồng bào có đạo, dân tộc Hoa, Nùng chống lại cách mạng. Âm mưu của chúng là xây dựng một hàng rào người để bảo vệ cho chúng.

Thấy rõ bản chất xâm lược của kẻ thù, sau khi chuyển quân tập kết. Thực hiện chủ trương Đảng. Tỉnh ủy Biên hòa đã tổ chức học tập và phân công một số cán bộ, đảng viên ở lại hoạt động, tiếp tục lãnh đạo nhân ở các địa phương, gây dựng cơ sở, bám trụ xây dựng phong trào, đấu tranh theo tinh thần Hiệp định Giơ-ne-vơ. Trên địa bàn Bình Lộc ngoài một số cán bộ cơ sở ở lại, còn có thêm một số các đồng chí nơi khác đến như: miền Tây lên, miền Trung vào hoạt động độc lập và bí mật. Lúc bấy giờ huyện ủy Xuân Lộc có chủ trương chủ yếu là đấu tranh chính trị với các nội dung: *đòi Mỹ - Diệm phải nghiêm chỉnh thi hành Hiệp định Giơ-ne-vơ, thực hiện hiệp thương*

tổng tuyển cử thống nhất đất nước. Chống bắt bớ trả thù người kháng chiến cũ. Đặc biệt chú trọng vùng cao su để hợp pháp hóa đấu tranh công khai với địch.

Mở đầu cho những cuộc đấu tranh đó là nhân kỷ niệm ngày quốc tế Lao động 01/5/1955 được sự lãnh đạo trực tiếp của huyện ủy Xuân Lộc, công nhân, nhân dân tại các đồn điền Bình Lộc, An Lộc, Hàng Gòn, Cẩm Mỹ, Ông Quế, Long Thành đồng loạt đình công 24 giờ, tổ chức mít tinh đưa 16 yêu sách mà nội dung cơ bản là đòi dân sinh, dân chủ. Cuộc đấu tranh kéo dài 5 ngày và giành được thắng lợi. Giới chủ đồn điền nhận giải quyết một số yêu sách của công nhân. Qua cuộc đấu tranh uy tín của tổ chức Đảng được nâng cao, tạo được niềm tin trong công nhân.

Trước thắng lợi của cuộc đình công. Xứ ủy Nam bộ và Liên Tỉnh ủy miền Đông tiếp tục phát động công nhân toàn miền Đông đấu tranh nhằm biểu thị sự đoàn kết, biểu dương sức mạnh của giai cấp. Trên tinh thần đó, ngày 10/11/1955, công nhân, nhân dân các sở cao su Bình Lộc, An Lộc, Hàng Gòn, Cẩm Mỹ, Ông Quế ... cùng công nhân đồn điền ở miền Đông Nam bộ đồng loạt đình công với các yêu sách như đình công ngày 01/5, bổ sung thêm một số yêu sách khác. Đây là cuộc đấu tranh lớn nhất với quy mô toàn miền Đông Nam bộ, có sự chỉ đạo tập trung thống nhất của Xứ ủy Nam bộ kể từ khi Hiệp định Giơ-ne-ơ ký kết. Cuộc đấu tranh giành được thắng lợi, là nguồn cổ vũ rất lớn cho đội ngũ công nhân cao su và phong trào cách mạng miền Nam.

Vào thời gian này, Ngô Đình Diệm bằng thủ đoạn "*trung cầu dân ý*" gian dối nhằm phé truất Bảo Đại, lên làm Tổng thống tuyên bố thành lập nước Việt Nam Cộng Hoà chuẩn bị cho một quá trình đánh phá cách mạng lâu dài. Chúng tuyên truyền, hô hào quần chúng "*đả thực, bài phong, diệt Cộng*"¹ và "*Đường lối cánh mạng quốc gia*" của Diệm - Nhu. Ngày 4/3/1956; Mỹ - Diệm tổ chức bầu cử Quốc hội riêng rẽ. Đây là một hành động trắng trợn vi phạm Hiệp định Giơ-ne-ơ đi ngược lại nguyện vọng thiết tha của nhân dân ta là hiệp thương tổng tuyển cử thống nhất nước nhà vào tháng 7/1956.

Trước hành động của địch, các đảng viên ở Xuân Lộc đã kịp thời về Bình Lộc đả thông tư tưởng, chỉ ra phương hướng đấu tranh cho nhân dân với kẻ thù trong điều kiện mới. Các cơ sở cách mạng đi vận động nông dân không tham gia bỏ phiếu khi địch tiến hành bầu cử tại địa phương. Trước và trong thời kỳ địch tổ chức bầu cử, nhân dân Bình Lộc được tuyên truyền hiểu rõ âm mưu của địch qua các truyền đơn do các đảng viên ở Xuân Lộc chuyển vào, nội dung truyền đơn viết tay đòi thi hành Hiệp định Giơ-ne-ơ, đòi quyền dân sinh, dân chủ chống cướp đất, được tung ra nhiều nơi, nay chỗ này, mai chỗ khác, quần chúng nhân dân phấn khởi, bàn tán. Bọn tề nguỵ lo sợ, cứ mờ sáng mật vụ, tề áp lại nháo nhác đi tìm truyền đơn để thu gom. Một số tên tay sai hống hách với đồng bào, được thư cảnh cáo của cách mạng đã phập phồng lo sợ.

---

¹ Chống thực dân, bài trừ phong kiến, diệt Cộng sản

Ngày 7/7/1956 nhân cơ hội chính quyền nguy kỷ niệm 2 năm chấp chính của chế độ Ngô Đình Diệm, huyện ủy Xuân Lộc tổ chức một cuộc tuần hành với hàng ngàn công nhân cao su ở các đồn điền: An Lộc, Cẩm Mỹ và Hàng Gòn cùng bà con nông dân Bình Lộc, Bảo Vinh, Gia Ray, Bảo Chánh.... Tất cả các lực lượng kéo về trung tâm Xuân Lộc biểu tình, tuần hành biểu dương lực lượng. Công nhân, nông dân vừa đi vừa hô to khẩu hiệu: Yêu cầu chính quyền Sài Gòn hiệp thương Tổng tuyển cử thống nhất nước nhà, phản đối chính quyền Diệm - Nhu khủng bố nhân dân, trả thù những người kháng chiến....Ngụy quyền huy động lực lượng cảnh sát, quân đội đến đàn áp. Chúng còn cho lính lấy sơn viết lên áo, nón các người bị bắt những khẩu hiệu chống Cộng. Nhân dân phản đối kịch liệt. Nhiều mẹ ở Bình Lộc không ngần ngại vứt bỏ nón, áo để kẻ thù không thực hiện được mưu đồ của chúng. Bất chấp nguy hiểm, đoàn tuần hành vẫn hiên ngang biểu dương lực lượng trong suốt một ngày. Trước khí thế đấu tranh mạnh mẽ của nhân dân, bọn địch phải co lại trong các đồn bót và công sở. Cuộc biểu tình tuần hành gây tiếng vang lớn trong và ngoài tỉnh, biểu thị ý chí cách mạng sức mạnh đoàn kết đấu tranh của công nhân cao su và nông dân vì sự nghiệp đấu tranh giải phóng miền Nam, vì độc lập tự do và thống nhất Tổ quốc.

Liên tiếp thất bại đau đớn về chính trị, địch quay sang thẳng tay kèm kẹp, đàn áp dã man phong trào cách mạng. Từ tháng 7/1956 đến tháng 2/1957; Mỹ - Diệm mở chiến dịch "*Trường Tấn Bửu*" trọng tâm là tiêu diệt lực lượng cách mạng và bình định các vùng nông thôn, dập tắt phong trào đấu tranh cách mạng của nhân dân. Chúng đưa các tiểu đoàn nguy quân,² quân cảnh, cảnh sát phối hợp với bọn bình định, tay sai ác ôn tại chỗ càn quét, chà đi xát lại các xã ấp, vào các đồn điền cao su, các vùng kháng chiến, hàng trăm cán bộ, đảng viên ở các chi bộ vùng cao su và nông thôn bị sa vào tay giặc. Cuối năm 1956, đồng chí Ngô Tiến, Bí thư Huyện ủy bị địch bắt tại Gia Ray, hầu hết cán bộ, đảng viên và cơ sở ở Xuân Lộc lần lượt bị lộ và địch bắt. Tổ chức mạng lưới cơ sở cách mạng ở Xuân Lộc hầu như mất trắng. Toàn huyện chỉ còn lại một số đảng viên, cơ sở ở Gia Ray, Rừng Lá, sở Ông Quế, Hàng Gòn phải rút vào bí mật chờ liên lạc.

Trước tình hình khó khăn này, cũng như những địa phương khác trong Huyện phong trào đấu tranh ở Bình Lộc tạm thời lắng xuống để bảo vệ cơ sở. Trước cơn sóng dữ của kẻ thù nhân dân Bình Lộc không hề nao núng, nhận thức rõ dã tâm của kẻ thù, vẫn một lòng chí cốt với cách mạng, cuu mạng, che chở cho cán bộ, đảng viên khi bị địch truy lùng gắt gao, trung kiên bảo vệ cơ sở, phong trào đấu tranh cách mạng của địa phương.

Tháng 4/1957, với chính sách "*chia để trị*"; chính quyền Ngô Đình Diệm thành lập tỉnh Long Khánh trên cơ sở hai quận Định Quán và Xuân Lộc³, lấy thị trấn Xuân Lộc làm trung tâm tỉnh lỵ. Chúng đưa tên tay sai khét tiếng ác ôn từng có nợ máu với nhân dân trong thời kỳ chống Pháp là Nguyễn Văn Ngu ở miền Tây Nam bộ nắm

² Bọn lính sư đoàn 5 do tên sĩ quan nguy người Nùng Voòng A Sáng cầm đầu.

³ Đến năm 1966 thêm quận Kiệm Tân.

quyền Tỉnh trưởng và sau đó đưa tên Nguyễn Cúc⁴ lên thay thế đồng thời chia lại một số đơn vị xã, ấp, cưỡng bức dồn dân để dễ bề kiểm soát, đàn áp phong trào đấu tranh ở Xuân Lộc. Bình Lộc tách thành 2 đơn vị: sở Bình Lộc và ấp Bình Lộc, riêng ấp Bình Lộc sáp nhập vào xã Xuân Lộc trực thuộc quận Xuân Lộc.

Giữa năm 1957, Tỉnh ủy Biên Hoà nhận thấy tình hình ở Xuân Lộc trong tình thế khó khăn, đã cử đồng chí Trịnh Văn Dục và Nguyễn Minh Chiêu về để xây dựng, khơi lại phong trào. Bao năm tháng chờ đợi, nhân dân vui mừng trước sự quan tâm của Tỉnh ủy. Họ đón nhận hai cán bộ đảng viên mà lòng vui khôn xiết. Một số đảng viên, cơ sở cách mạng ở các vùng phụ cận được móc nối, liên lạc trở lại. Từ những đầu mối này, tinh thần yêu nước được khơi dậy, hun nóng thêm trên vùng đất vốn có truyền thống đấu tranh cách mạng kiên cường.

Tại Bình Lộc, địch ra sức dò thám, theo dõi nhân dân. Chúng tổ chức những buổi họp "*Tố Cộng, diệt Cộng*" gây hoang mang trong quần chúng lao động. Chúng hô hào kêu gọi nhân dân chỉ điểm "*Việt Cộng*", không quan hệ giao lưu để đảm bảo an ninh xã hội. Nhân dân Bình Lộc hiểu rõ dã tâm của kẻ thù. Địch bằng mọi hình thức tấn công phong trào cách mạng, nhân dân cũng tìm mọi cách giữ vững liên lạc với cán bộ, đảng viên. Nhiều cơ sở vẫn hoạt động mà địch không thể phát hiện được. Tinh thần tương trợ, sự đoàn kết một lòng theo cách mạng của nhân dân ngày càng thể hiện cao. Nhiều người giúp đỡ các gia đình có người bị địch bắt, động viên nhau trong muôn vàn khó khăn thử thách.

Trong thời gian này chính quyền ngụy ban bố lệnh bắt buộc mỗi gia đình phải treo băng "*Gia đình tôi quyết tâm diệt Cộng*" thì các cơ sở vận động nhau không chấp hành. Những buổi họp "*Tố Cộng, diệt Cộng*" do địch triệu tập, nhân dân thường lấy cớ giữ sức khoẻ mai đi làm rẫy không dự. Nếu địch làm gặt gao thì đi nhưng đem theo con nhỏ để chúng khóc làm ồn ào, quấy rối cho buổi họp không còn tác dụng. Bọn địch biết nhưng không có cơ sở để bắt. Chúng ngấm ngấm theo dõi, làm khó dễ đủ thứ và lên danh sách "*đỏ*" các gia đình bị tình nghi. Mạng lưới an ninh, mật vụ của địch được phát triển rộng rãi, chúng xây dựng đội công tác đặc biệt bao gồm những tên ác ôn, phản bội đầu hàng để chỉ điểm, truy bắt cán bộ, cơ sở cách mạng của ta. Song song với chính sách "*Tố Cộng, diệt Cộng*", trong hai năm 1957-1958, chính quyền ngụy mở hàng loạt các cuộc tảo thanh, càn quét vào nương rẫy, rừng để truy lùng cán bộ, đảng viên cách mạng, những người kháng chiến trước đây. Trong tình thế khó khăn, nhiều lúc cán bộ trong căn cứ đã không liên lạc được với cơ sở cách mạng ở Bình Lộc.

Kẻ thù càng tàn bạo, phát xít, càng điên cuồng khủng bố trả thù những người kháng chiến cũ và đồng bào yêu nước, càng hun đúc thêm lòng căm thù, ý chí cách mạng của nhân dân.

---

⁴ Nguyễn Cúc là con đỡ đầu của Trần Lệ Xuân.

Tháng 1/1959, Ban chấp hành Trung ương Đảng Lao động Việt Nam khóa II tổ chức Hội nghị lần thứ 15 (mở rộng) để xác định đường lối cách mạng miền Nam trong giai đoạn mới. Hội nghị chỉ rõ: "*Con đường phát triển cơ bản của cách mạng Việt Nam ở miền Nam là khởi nghĩa giành chính quyền về tay nhân dân*". Trung ương Đảng cũng đề ra đường lối cách mạng miền Nam là: "*Lấy sức mạnh của quần chúng, dựa vào lực lượng chính trị của quần chúng là chủ yếu, kết hợp với lực lượng vũ trang để đánh đổ quyền thống trị của đế quốc và phong kiến, dựng lên chính quyền cách mạng của nhân dân*".⁵ Nghị quyết 15 của Trung ương Đảng đã đáp ứng yêu cầu mong đợi của nhân dân miền Nam, mở đầu cho phong trào cách mạng toàn miền phát triển cả về thế và lực.

Ban Chấp hành Trung ương Đảng vừa triển khai hội nghị thứ 15 xong. Hai tháng sau, tháng 3/1959, Mỹ - Diệm tuyên bố đặt miền Nam Việt Nam trong tình trạng chiến tranh, chúng đưa ra sắc luật "*Đặt Cộng sản ra ngoài vòng pháp luật*" vào ngày 6/5/1959 còn gọi là luật 10/59. Luật 10/59 chưa ráo mực, ngục quyền Sài Gòn chỉ đạo cho các cơ quan đàn áp của địch "*Tiêu diệt Cộng sản năm vùng*" và chủ trương "*Thà giết lầm còn hơn bỏ sót*". Địch lê máy chém đi khắp miền Nam, thẳng tay bắn giết, trả thù những người kháng chiến cũ và đồng bào yêu nước, trong đó có nhiều đảng viên của huyện Xuân Lộc: "*Đảng bộ huyện Xuân Lộc (Biên Hòa) chỉ trong một thời gian ngắn, các cơ sở Đảng từ huyện đến xã hầu như bị địch phá rã, tê liệt hoàn toàn*"⁶

Để quán triệt và thực hiện Nghị quyết của Trung ương. Tháng 12/1959, Tỉnh ủy Biên Hòa - Bà Rịa họp triển khai Nghị quyết 15 của Ban chấp hành Trung ương Đảng cho cán bộ, đảng viên tại Hắc Dịch, đồng thời phát động phong trào diệt ác, phá kềm trong toàn tỉnh. Mở đầu cho đợt hoạt động, ngày 30/3/1960 lực lượng c40 do đồng chí Lê Minh Thịnh (Sáu Thịnh) phối hợp với quần chúng công nhân cao su do đồng chí Phạm Văn Hy (Tur Hy) Bí thư Ban cán sự cao su trực tiếp lãnh đạo đã tiến công vào bót hiến binh bảo an, dân vệ ở đồn điền cao su Bình Ba, mở màn cho phong trào Đồng khởi của công nhân đồn điền cao su Biên Hòa - Bà Rịa. Thắng lợi của cuộc tấn công này đã cổ vũ mạnh mẽ cho phong trào đấu tranh, đáp ứng được nỗi khát khao của nhân dân Long Khánh, Bình Lộc.

Hưởng ứng phong trào đồng khởi của công nhân đồn điền cao su Biên Hòa - Bà Rịa. Tại Bình Lộc phong trào đấu tranh được khơi dậy. Từ ngày 10 đến 20/7/1960 nhân dân Bình Lộc, Bảo Vinh.. cùng công nhân hưởng ứng cuộc đình công, bãi thị toàn Nam bộ chống Mỹ - Diệm. Hàng loạt các khẩu hiệu đấu tranh được công nhân đưa ra: thủ tiêu luật phát xít 10/59; chống khủng bố, chống cướp đất, đòi phái đoàn cố vấn quân sự Mỹ rút khỏi miền Nam, đả đảo Ngô Đình Diệm.

Để khôi phục lại phong trào. Tháng 7/1960, Ban cán sự Long Khánh được thành lập. Đồng chí Lê Văn Thâm (Chín Sanh) được chỉ định làm Bí thư, hai Ủy viên là đồng chí Nguyễn Văn Nhân và Mai Hiền Thái (Ba Thái). Ban cán sự đứng chân ở vùng Trảng Táo; đồng thời Ban cán sự quyết định tổ chức bốn đội công tác, trong đó

⁵ Nghị quyết Hội nghị Trung ương lần thứ 15 (mở rộng). Văn kiện Đảng toàn tập, tập 20, tr. 82

⁶ Lịch sử Đảng bộ miền Đông Nam Bộ lãnh đạo kháng chiến chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ (1945-1975), tr. 238

đội 4 phụ trách thị xã Long Khánh. Đội vũ trang có nhiệm vụ đột áp điều tra, móc nối liên lạc và xây dựng thêm cơ sở cách mạng trong đó có địa bàn Bình Lộc.

Năm năm bền bỉ đấu tranh chính trị đòi thi hành Hiệp định Giơ-ne-vơ, thực hiện hiệp thương tổng tuyển cử thống nhất nước nhà, nhân dân Bình Lộc đã kiên cường vượt qua sự khủng bố ác liệt của kẻ thù, giữ vững phong trào cách mạng. Tinh thần đấu tranh, ý thức cách mạng của nhân dân Bình Lộc được hun đúc thêm qua đấu tranh góp phần tạo nên sức mạnh to lớn, chuyển thế phong trào trên địa bàn xã sang thế tấn công kẻ thù trong giai đoạn khó khăn gian khổ sau này.

II. CHI BỘ ĐẢNG VÀ LỰC LƯỢNG VŨ TRANG RA ĐÒI, PHÁT TRIỂN CHIẾN TRANH NHÂN DÂN ĐÁNH ĐỊCH BÌNH ĐỊNH, CHỐNG LẬP VÀ PHÁ TAN HỆ THỐNG ÁP CHIẾN LƯỢC (1961-1965)

Phong trào Đồng khởi của quân và dân miền Nam đã giáng cho bè lũ Mỹ - Diệm những thất bại nặng nề cả về quân sự, chính trị và ngoại giao; chính quyền tay sai ở Sài Gòn đứng trước nguy cơ sụp đổ. Để cứu nguy, đế quốc Mỹ chuyển sang thực hiện chiến lược "*chiến tranh đặc biệt*" thực chất là âm mưu dùng người Việt Nam đánh người Việt bằng biện pháp tăng cường nguy quân, củng cố nguy quyền, đi đôi trang bị phương tiện chiến tranh hiện đại và cố vấn Mỹ chỉ huy. Để tiến hành chiến lược trên, Mỹ - Diệm thực hiện kế hoạch Staley - Taylor, lấy việc xây dựng "*áp chiến lược*" làm quốc sách nhằm kèm kẹp, tách rời quần chúng với cách mạng, cô lập tiêu diệt lực lượng kháng chiến, kiểm soát tình hình để bình định miền Nam trong vòng 18 tháng.

Tại Bình Lộc cũng như các xã khác chúng ta sức xây dựng các lực lượng địa phương tại chỗ như thanh niên chiến đấu (có trang bị súng) tăng thêm dân vệ, bảo an, lập đồn bót và tăng cường liên tục các cuộc hành quân càn quét. Mỗi xã còn có một đoàn bình định từ 20 tên trở lên phục vụ cho "*quốc sách áp chiến lược*".

Trước âm mưu của Mỹ - Diệm, Trung ương Cục xác định rõ phương hướng tiến hành phá kế hoạch của kẻ thù: "*Chống và phá áp chiến lược, gom dân của địch là vấn đề quyết định cho việc duy trì và mở rộng phong trào*", đó là cuộc đấu tranh trung tâm hàng đầu".

Thực hiện chủ trương của Trung ương, Khu ủy miền Đông Nam bộ. Ban Cán sự Long Khánh họp nhận định: áp chiến lược của địch xây dựng nhằm tách rời nhân dân với cách mạng. Muốn phát triển phong trào phải tập trung chống phá áp chiến lược. Công tác vận động quần chúng phải đi đầu, phải xây dựng được cơ sở bên trong vững mạnh, làm cho quần chúng hiểu rõ âm mưu thủ đoạn của kẻ thù, thống nhất ý chí hành động. Ban cán sự đề ra công tác trước mắt cần tập trung: *đẩy mạnh các hoạt động vũ trang, hỗ trợ phong trào phá áp chiến lược của quần chúng; phát động quần chúng kết hợp đấu tranh chính trị - vũ trang, từng bước phá lỏng, phá banh, phá rã áp chiến lược, đưa nhân dân bung ra sản xuất, kết hợp đấu tranh vũ trang và kinh tế vừa đánh địch vừa xây dựng và phát triển lực lượng, vừa làm công tác kinh tế tài chính.*

Trên cơ sở chương trình công tác của Ban cán sự Long Khánh. Tại Bình Lộc, Cây Da hai đồng chí: Tư Sửu, Bảy Châu (tức Bảy Rổ) cùng các đồng chí trong thời kỳ chống Pháp đã quy tụ về đây như Tư Sách, Hai Chí, Hai Tấn (Huỳnh Ngọc Tấn) cùng nhau thảo luận tình hình khó khăn, thuận lợi phong trào đấu tranh cách mạng ở địa phương, nhanh chóng củng cố cơ sở cách mạng, quyết tâm vượt qua sự khủng bố của kẻ thù, lãnh đạo nhân dân đấu tranh chống địch bình định, phá tan hệ thống áp chiến lược của chúng.

Cuộc đấu tranh chống địch gom dân vào áp chiến lược diễn ra gay gắt. Các đồng chí hoạt động ở Bình Lộc đã vận động và cùng với nhân dân trong xã đấu tranh chống phá áp chiến lược của tề ngụy dưới mọi hình thức. Để đồng bào có lý đấu tranh kéo dài với địch, các đồng chí hoạt động bí mật ở trong ấp đã chỉ đạo đòi địch phải làm áp chiến lược xa nhà dân ở để dân còn ra vào làm ăn sinh sống. Sự thật, làm xa nhà dân thì vành đai sẽ rộng, tốn kém, kéo dài thời gian, việc đánh phá sẽ dễ dàng hơn, không ảnh hưởng thương vong đến đồng bào ta. Liên tục nhiều tháng đồng bào vừa làm vừa đấu tranh viện cớ lo sản xuất làm nửa chừng rồi nghỉ. Mưa gió lại làm xiêu đổ, sụp lở hết đoạn này tới đoạn khác.

Mặc dù ban ngày nhân dân Bình Lộc bị bắt phải đi đào hào, đắp lũy nhưng ban đêm họ không quản mệt nhọc ra phá, kéo dài thời gian làm áp chiến lược mà địch đề ra. Bọn lính canh giữ ở khu này, thì họ phá khu khác. Chúng nghi ngờ và bắt một số nhân dân tra hỏi thì được trả lời: chắc "*Việt Cộng*" về phá chứ họ không biết, địch đuổi lý và không có chứng cứ để bắt giam. Vì vậy, tại Bình Lộc, địch phải tốn nhiều thời gian mới hình thành áp chiến lược. Mặc dù tốn sức của mình nhưng nhân dân vẫn không than thở nhằm phá hoại kế hoạch bình định nông thôn của địch.

Ở Bình Lộc, địch dự kiến sẽ xây dựng xong "*áp chiến lược*" trong vòng 3 tháng, chúng mở các trận càn đuổi đồng bào trong rẫy về ấp và quy hoạch "*áp chiến lược*" Bình Lộc⁷ thành một khu vực tập trung có chiều dài 800m, rộng 400m, với một đường hào bao quanh ấp sâu 1,5m rộng 3m, đáy 2m, phía bên trong là một con đê cũng cao 1,5m. Chúng dùng cả cọc sắt, dây kẽm gai để rào "*áp chiến lược*" thật kiên cố, trên đê là một hàng rào hai lớp kẽm gai, dưới chân và đáy hào được cắm chông dày đặc; phía ngoài hào chúng bắt nhân dân trồng tre, thả thêm một lớp kẽm gai bùn nhùn và gài trái nỏ, lựu đạn, phía trong bờ đê chúng xây dựng những hầm nhỏ làm ụ chiến đấu và một số lô cốt kiên cố được xây dựng, cổng gác hai đầu cũng xây bằng gạch luôn có một tiểu đội dân vệ thường xuyên túc trực canh gác, địch xây dựng 3 đồn án ngữ 3 hướng; chúng gom dân vào 5 dãy nhà chia ra khu đồng bào Kinh, khu đồng bào Hoa, khu đồng bào Nùng ở riêng biệt, gây nên mối chia rẽ nghi kỵ lẫn nhau giữa đồng bào các dân tộc rất thâm độc; đồng bào Bình Lộc đã chần chừ không chịu về ấp, lấy cớ không có tiền đóng mua cọc sắt, kẽm gai. Bọn địch lại bắt đồng bào làm bằng cột tre và buộc

---

⁷ Từ năm 1963-1965 bao quanh áp chiến lược là giao thông hào, sau này mới có hàng rào kẽm gai.

mỗi người phải góp nhiều gốc tre trồng quanh "ấp chiến lược". Đồng bào vẫn làm ngô. Bọn địch thu giấy căn cước của dân đến khi nào có tre trồng mới trả giấy lại.

Các đồng chí hoạt động ở Bình Lộc, đã chỉ đạo cho dân trả lời với bọn tề áp rằng: *"Rẫy không có tre. Muốn có tre phải vào sâu trong rừng thật xa. Nhưng vào trong ấy sợ bị Việt cộng bắt"*. Ai không tuân, họ "chặt đầu", *nếu bắt dân vô rừng đốn tre thì phải cho lính đi theo bảo vệ, dân mới đi."* Nghe trả lời như vậy, nhiều tên lính tức giận nhưng không làm gì được nhân dân.

Lợi dụng lúc bọn địch hoang mang dao động bà con ta đã nhiều lần dùng lý lẽ đấu tranh trực diện với chúng, đòi được tự do đi lại làm ăn, cũng có người nói thẳng trước mặt bọn tề ngụy ác ôn rằng: *"Các ông nói chính phủ quốc gia quan tâm đến đời sống nhân dân, thế nhưng nhốt bà con trong ấp chiến lược chẳng khác gì nhốt trong một chuồng bò, sáng đi ra một cửa, chiều về một cửa"*. Trước sức mạnh đoàn kết đấu tranh của đồng bào ta bọn địch đuối lý buộc phải nhượng bộ đề bà con ta ra rẫy sớm và trở về nhà muộn hơn trước.

Cuối năm 1962 đầu năm 1963, ấp chiến lược Bình Lộc cơ bản hoàn thành khoảng 85% nhân dân bị dồn vào ấp chiến lược, một kiểu trại tập trung dưới sự kiểm soát chặt chẽ của ngụy quân, ngụy quyền; ấp chiến lược hình thành đã vây hãm cuộc sống của nhân dân, nhằm cách ly nhân dân với cách mạng, chặn đường tiếp tế cho cán bộ, du kích, nhân dân sống trong cảnh tù túng hết sức khốn khổ; quốc sách ấp chiến lược của địch đã gây nên những khó khăn chòng chát cho vùng Bình Lộc.

Trước tình hình trên, để lãnh đạo phong trào cách mạng tại địa phương. Tháng 8/1962, dưới sự chủ trì của hai đồng chí Năm Cừ, Phạm Văn Lạc (Tu Lạc) đã triệu tập một cuộc họp tại Suối Đá để thành lập Chi bộ Đảng Bình Lộc - Bảo Vinh⁸, đồng chí Bảy Châu phụ trách vùng Bình Lộc. Chi bộ Bình Lộc – Bảo Vinh đã đề ra một chương trình hành động trước mắt:

- Kết hợp đấu tranh 3 mũi giáp công: chính trị, quân sự, binh vận, tiếp tục vận động nhân dân phá lòng, phá ra các ấp chiến lược của địch ở các xã vùng ven và nội ô thị xã.

- Tập trung khâu diệt ác, khống chế bọn tề ngụy làm đòn xèo để gỡ thế kìm kẹp cho nhân dân.

- Tích cực phát triển mạng lưới cơ sở, vận động thanh niên thoát ly tham gia cách mạng để xây dựng đội du kích các xã và bổ sung lực lượng cho huyện, tỉnh.

Dưới sự lãnh đạo của Chi bộ Đảng phong trào diệt ác phá kềm⁹ phát triển mạnh mẽ trong những tháng cuối năm 1962.

---

⁸ Đây là Chi bộ đầu tiên của hai xã Bình Lộc và Bảo Vinh ngày nay.

⁹ Diệt những tên ác ôn có nợ máu với nhân dân, phá thế kìm kẹp nhân dân của địch, diệt ác và phá kềm có mối quan hệ hữu cơ gắn bó, muốn phá kềm phải diệt ác, diệt ác để phá kềm.

Cuối năm 1963, Chi bộ Bình Lộc – Bảo Vinh được củng cố và tách làm hai chi bộ ở hai xã. Chi bộ Bình Lộc do đồng chí Nguyễn Tấn Thành (Hai Thành) làm Bí thư. Vai trò lãnh đạo của Chi bộ Đảng như một sợi chỉ đỏ xuyên suốt quá trình chiến đấu và chiến thắng của quân dân Bình Lộc; là nhân tố quyết định giành từ thắng lợi này đến thắng lợi khác trong cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước tại địa phương.

Sau khi Chi bộ Đảng được củng cố, hàng loạt các cơ sở cách mạng ở Bình Lộc được móc nối, liên kết hoạt động trở lại. Bằng cách thăm hỏi và mời vào rẫy tuyên truyền; Chi bộ Bình Lộc đã làm tốt công tác gây dựng cơ sở đủ khắp mọi thành phần nhưng vẫn đảm bảo nguyên tắc bí mật. Hình thức móc nối đơn tuyến, chỉ khi nào những ai biết rõ tin tức và tình hình vào rừng họp, mới được thông báo cho nhau biết để bảo vệ. Vì vậy, trong áp chiến lược, nhiều cơ sở vẫn hoạt động hiệu quả nhưng độc lập. Mỗi cơ sở khi nhận nhiệm vụ đều quyết tâm hoàn thành nhiệm vụ để phục vụ tốt cho Chi bộ trong mọi điều kiện. Chi bộ thường xuyên theo dõi, nắm sát tình hình kịp thời chỉ đạo trong mọi tình huống, xây dựng, bảo vệ cơ sở ngày càng phát triển.

Thực hiện chủ trương của Chi bộ xã Bình Lộc, tổ chức đánh phá áp chiến lược của địch qua 3 bước:

Bước 1: là phá lỏng, phá từng nơi, từng chỗ, chủ yếu là vận động nhân dân trong áp phá có mức độ, kẻ cả phá bằng cách làm đôi, làm ấu, với cách phá lỏng, hàng rào địch tuy còn nhưng kèm kẹp của địch giảm, ta vô ra hoạt động được.

Bước 2: là phá banh, tức là phá từng mảng lớn toàn bộ, hàng rào áp chiến lược của giặc đã mất tác dụng, mặc dù tên ngụy vẫn còn kiểm soát.

Bước 3: là phá rã. Đây là giai đoạn hàng rào áp chiến lược cũng như sự kèm kẹp của địch không còn nữa, quần chúng nổi dậy, giành quyền làm chủ.

Hơn một năm sau Chi bộ Bình Lộc - Bảo Vinh được thành lập, cuối năm 1963 đội du kích Bình Lộc mới thực sự ra đời do đồng chí Sáu Quang¹⁰ làm đội trưởng. Vũ

---

¹⁰ Xã đội trưởng các thời kỳ trong kháng chiến chống Mỹ của Bình Lộc:

Sáu Quang: 1963-1965.

Đồng chí Trí: 1965-4/1967.

Trần Văn Đồng (Tu Đồng): 5/1967-1/1968.

Châu Thái Nguyên (Tu Nguyên): 2/1968-10/1970.

Phạm Ngọc Luyến: 1970-1971.

Đồng chí Bình: 1971.

Lê A: 1971-1972.

Trần Tấn Một: 1972-1974.

Nguyễn Văn Hữu: 1974.

Bùi Văn Chúc: 1974.

khí trang bị hầu như chưa có gì, chỉ cướp súng giặc để giết giặc, hoạt động trong địa bàn nhỏ hẹp, mật độ bố phòng của đối phương khá dày, đặc điểm dân cư không ổn định, các chiến sỹ du kích còn quá trẻ, chưa trải qua kinh nghiệm chiến đấu. Trong khi đó kẻ địch quá mạnh, có vũ khí hiện đại, quân số đông hơn ta gấp nhiều lần khi chúng tiến hành những chiến dịch càn quét. Thế mà chỉ trong một thời gian ngắn, đội đã tập hợp thêm nhiều chiến sỹ mới với chí căm thù giặc sâu sắc. Một số chị em phụ nữ cũng sẵn sàng tham gia như chị Nguyễn Thị Thôn, Nguyễn Thị Bông, chị Tuyết. Do tính chất chính nghĩa của cuộc chiến đấu, do sự tàn bạo của kẻ thù, nơi đây đã diễn ra cuộc chiến tranh du kích dai dẳng hơn một thập kỷ. Trong quá trình xây dựng, chiến đấu và trưởng thành, đội du kích xã vừa độc lập, vừa phối hợp với các đơn vị cấp trên tổ chức nhiều trận đánh tiêu diệt được nhiều sinh lực địch giành thắng lợi. Với phương châm lấy ít địch nhiều, lấy yếu thắng mạnh, lối đánh "*xuất quỷ nhập thần*", bí mật bất ngờ lại được nhân dân đùm bọc yêu thương, vì thế trong những năm ròng rã chiến đấu trong lòng địch, đội du kích Bình Lộc không những tổ chức những trận đánh tại quê hương mà còn bí mật thọc sâu, đánh hiểm lập công lớn trong nội ô thị xã Long Khánh với những trận đánh táo bạo làm cho địch kinh hồn bạt vía.

Cùng thời gian này, địch cũng bắn phá ác liệt vào Bình Lộc làm hơn 60% nhà cửa nhân dân bị cháy và hư hại, trong số có 3 trái đạn rơi vào nhà anh Phạm Ngọc Luyến du kích xã làm chết mẹ và bốn anh chị em trong gia đình. Cuộc đấu tranh tố cáo tội ác của giặc và đòi bồi thường cho các nạn nhân; 5 người thân của anh Phạm Ngọc Luyến bị chết được nhân dân dùng xe ngựa đưa ra đến Xuân Lộc đấu tranh đòi tên quận trưởng Xuân Lộc phải chấp nhận các yêu sách cung cấp hàng (hòm) chôn và bồi thường mọi chi phí kể cả việc chữa trị cho những người bị thương, hứa không bắn pháo bừa bãi. Cuộc đấu tranh hoàn toàn thắng lợi. Để trừng trị các hành động bắn phá và càn quét của giặc, du kích ấp Bình Lộc diệt tên Tám Hiệp làm cho hệ thống kềm kẹp tại ấp chiến lược rúng động, giảm hiệu lực, góp phần làm pha banh, phá rã ấp chiến lược sau này.

Mở màn cho những trận đánh mới; tháng 10/1965, Chi bộ Bình Lộc đã lãnh đạo quân và dân địa phương nổi dậy tiến công địch, các mũi diệt ác, phá kềm đã diệt nhiều tên ác ôn. Với khí thế cách mạng dâng cao mạnh mẽ, đồng bào cùng với du kích và lực lượng của trên đã tiến công mở thế kềm kẹp của địch, phá ấp chiến lược, lấp giao thông hào, phá sập hai vọng gác của địch, làm cho bọn tề ấp hoảng loạn bỏ chạy, kẻ địch không đủ sức phong tỏa phải rút bỏ. Bình Lộc được giải phóng nhân dân trong xã xuống đường mừng thắng lợi; Cờ Mặt trận giải phóng tung bay trên khắp nẻo đường, khí thế tung bừng, phấn khởi. Đời sống được tự do, bung ra sản xuất, bằm đất, giữ làng và tham gia phong trào cách mạng trên quê hương Bình Lộc được giải phóng, nhiều nam, nữ thanh niên hăng hái tòng quân lên đường, bổ sung vào lực lượng của

xã, huyện, có những gia đình thoát ly từ 2-4 người như gia đình anh Tư Thuấn, anh Tư Sanh, bác Tám Điếc, bà Tám Nhà Trường..

Dưới sự lãnh đạo của Ban cán sự Long Khánh, của Chi bộ Đảng, nhân dân và lực lượng vũ trang Bình Lộc bằng ba mũi giáp công quân sự, chính trị, binh vận đã vượt qua muôn vàn hy sinh gian khổ, vùng lên chiến đấu góp phần đánh bại "*Quốc sách áp chiến lược*" và kế hoạch "*bình định*" của Mỹ, nguy, vùng lên giải phóng Bình Lộc cửa ngõ của Thị xã về hướng đông bắc. Thực tiễn đấu tranh đó, quân dân Bình Lộc ngày càng trưởng thành, vững mạnh, trở thành lũy thép cách mạng vững chắc, sẵn sàng chiến đấu đương đầu với quân xâm lược Mỹ, chực hầu và bọ tay sai bán nước trong điều kiện lịch sử mới.

III. VỮNG VÀNG LÒNG TIN THEO ĐẢNG, QUÂN VÀ DÂN BÌNH LỘC GIỮ VỮNG THỂ TRẬN ĐÁNH MỸ VÀ TAY SAI, THAM GIA TIẾN CÔNG VÀ NỔI DẬY XUÂN MẬU THÂN (1965-1968)

1. VỮNG VÀNG LÒNG TIN THEO ĐẢNG, QUÂN VÀ DÂN BÌNH LỘC GIỮ VỮNG THỂ TRẬN ĐÁNH MỸ VÀ TAY SAI, VƯƠN LÊN GIÀNH NHIỀU THẮNG LỢI.

Sau chiến thắng Bình Giả nguy quyền, nguy quân Sài Gòn ngày càng suy yếu, khủng hoảng chính trị diễn ra triền miên. Chế độ Sài Gòn đứng trước nguy cơ sụp đổ; do thất bại hoàn toàn của chiến lược "*Chiến tranh đặc biệt*"; năm 1965 đế quốc Mỹ liền lĩnh mở rộng chiến tranh, trực tiếp đưa quân viễn chinh Mỹ và chực hầu vào miền Nam, đánh phá miền Bắc bằng không hải quân với quy mô lớn hơn. Để duy trì sự tồn tại của chủ nghĩa thực dân kiểu mới ở miền Nam, đế quốc Mỹ quyết định chuyển từ chiến lược "*Chiến tranh đặc biệt*" sang chiến lược "*Chiến tranh cục bộ*" với một dã tâm lớn, "*tìm diệt và bình định, đánh gãy xương sống của Việt cộng.*" Đánh phá phong trào cách mạng ở miền Nam.

Được đế quốc Mỹ và chực hầu hà hơi tiếp sức, bọn nguy quân, nguy quyền bắt đầu ngoi dậy để chống phá cách mạng, kềm kẹp nhân dân. Tại Bình Lộc chúng tổ chức lực lượng đánh chiếm vùng giải phóng và củng cố lại các đồn bót để đánh phá phong trào cách mạng. Chúng ra sức đôn quân bắt lính bổ sung cho lực lượng tại chỗ, tăng cường thêm 1 đại đội lính bảo an, trang bị thêm vũ khí. Mặt khác, chúng củng cố lại bọn tề, xã, ấp, bọn bình định nông thôn ra sức đánh phá cơ sở cách mạng. Những gia đình có con em thoát ly kháng chiến, nhân dân bị tình nghi hoạt động cách mạng luôn bị rình rập, theo dõi, bắt bớ, đánh đập, tra khảo, cuộc sống hết sức cơ cực. Không khí căng thẳng bao trùm lên Bình Lộc.

Vừa đổ quân vào Xuân Lộc, lữ đoàn 173 lính dù kết hợp với hàng trăm xe tăng của trung đoàn thiết giáp 11 Mỹ mở nhiều cuộc hành quân càn quét đánh chiếm vùng giải phóng, Với chiến dịch 5 mũi tên, được bọn nguy binh dẫn đường, chúng tung quân đánh chiếm các vùng giải phóng của ta ở Bình Lộc, Bảo Vinh, Bảo Bình, Gia Ray, Suối Cát... Trước sự đánh phá ác liệt của địch tâm tư tình cảm của một số cán bộ,

chiến sỹ và quần chúng nhân dân bắn khoả, từ đó trong phong trào cách mạng ở Long Khánh, Bình Lộc bước đầu gặp không ít khó khăn.

Trước tình hình Mỹ đưa quân vào nước ta, ngày 10/4/1965 trong bài nói tại kỳ họp thứ 2 Quốc hội khóa 3 nước Việt Nam Dân Chủ Cộng Hòa, Hồ Chủ Tịch khẳng định: *"Dù Mỹ đưa thêm mấy chục vạn binh sỹ Mỹ và cố lôi thêm quân đội các nước chư hầu vào cuộc chiến tranh tội ác này, thì quân và dân ta cũng quyết đánh thắng chúng"* ¹¹

Trên tinh thần đó, Tỉnh ủy Bà Rịa - Long Khánh đề ra chủ trương: Kiên quyết đánh bại âm mưu *"tìm diệt"* bên ngoài của địch, bẻ gãy âm mưu bình định vùng ven, thọc sâu diệt ác, phá kềm tạo điều kiện để quần chúng bung ra sản xuất; đề ra quyết tâm đánh Mỹ và cách đánh Mỹ: Trước mắt cần khẩn trương quán triệt tư tưởng trong Đảng bộ, quân dân; khẳng định quân Mỹ vào miền Nam trong thế thất bại về chính trị. Đồng thời qua thực tế nhiều nơi trên chiến trường miền Nam đã phát động chiến tranh nhân dân, toàn dân, toàn diện, làm chủ địa bàn thì khả năng đánh được Mỹ.

Quán triệt các nghị quyết của trên; Chi bộ xã Bình Lộc chủ trương:

- Xây dựng địa bàn đứng chân vững chắc, bám trụ nắm địa bàn, nắm cơ sở, đánh địch chống càn.

- Ra sức xây dựng lực lượng vũ trang xã ¹², đẩy mạnh tấn công địch bằng ba mũi, hỗ trợ phong trào đấu tranh chính trị của quần chúng.

- Kiên quyết đánh bại âm mưu bình định của địch tại Bình Lộc.

- Thọc sâu diệt ác phá kềm, tạo điều kiện để quần chúng bung ra sản xuất.

Chi bộ Bình Lộc do đồng chí Nguyễn Văn Đại (Ba Đại) làm Bí thư phổ biến các nghị quyết của cấp trên và chủ trương của Chi bộ đến các cơ sở và *"Quyết tâm đánh thắng giặc Mỹ"*. Với tinh thần *"Không có gì quý hơn độc lập tự do"* quân dân Bình Lộc bước vào một cuộc chiến đấu trực tiếp với một đội quân xâm lược có tiềm lực quân sự mạnh gấp hàng trăm lần lực lượng địa phương về số lượng và trang bị.

Mở màn cho trận đánh, vào cuối tháng 12/1966, địch lần chiếm vùng giải phóng Bình Lộc. Chúng mở trận càn quét vào vùng giải phóng, đưa một đại đội Hòa Hảo đến đóng ở cầu Bình Lộc. Được sự chỉ đạo của huyện đội Xuân Lộc, Đại đội địa phương 203 do đồng chí Nguyễn Hồng Châu (Tur Châu) chỉ huy, từ Suối Cạn (Gia Huynh) tổ chức phối hợp với du kích địa phương lên phương án hợp đồng tác chiến để tấn công địch. Trước đó tại đầu cầu gỗ Bình Lộc ta đã chôn 1 quả mìn ĐH10; dùng cối 60 ly bắn chặn viện địch đã bắn cháy chiếc xe Jeep chở tên chỉ huy từ Long Khánh vào. Sau

¹¹ Trích "50 năm hoạt động của Đảng Cộng sản Việt Nam" của Ban nghiên cứu lịch sử Đảng Trung ương. Nhà xuất bản Sự thật Hà Nội. Tr 189.

¹² Từ năm 1965-1966 lực lượng du kích có chú Hai Sỹ, anh Tư Sanh, Hữu, Ba Mai, anh Thường người dân tộc, chị Mườnì..

đó từ 3 hướng với 3 mũi tiến công của ta, bọn địch bị bao vây gọn trong phạm vi cầu Bình Lộc không lối thoát, dồn địch vào tới chân cầu thì mìn ĐH10 nổ. Sau 30 phút chiến đấu ta làm chủ tình hình; cả đại đội 85 tên bị diệt, ta thu 1 súng cối 60 ly, 9 trung liên, 1 súng tự động phóng lựu, 1 máy HT1 và 1 PRC25. Trận đánh diễn ra nhanh, chớp nhoáng là đòn cảnh báo đối với Mỹ - nguy, làm thất bại ý đồ hành quân lấn chiếm của chúng. Qua trận đánh Đại đội địa phương được tặng thưởng Huân chương chiến công giải phóng hạng ba.

Đề trả đũa sau trận đánh đồng thời thực hiện mục tiêu *"tìm diệt và bình định"*, ngày 3/1/1967 địch dùng xe tăng, pháo lớn, máy bay...vừa phát loa kích động tinh thần vừa bắn pháo dữ dội vào vùng giải phóng Bình Lộc làm cháy nhiều nhà cửa tài sản của nhân dân; chúng đưa tên Phận làm trưởng ấp, bọn lính bảo an do tên Ngô cầm đầu với bọn *"Bình định nông thôn"* về hoạt động lùng sục khắp nương rẫy uy hiếp nhân dân. Chỉ sau hơn một ngày đánh phá Bình Lộc trở thành vùng trắng, sự chết chóc bao trùm lên vùng đất nhỏ bé này.

Sau khi lấn chiếm bọn địch bắt một số đồng bào ở Cẩm Đường, Cẩm Mỹ, Ông Quế về Bình Lộc nhằm gây xáo trộn đời sống của đồng bào; nhiều gia đình về Bình Lộc là những người yêu nước, tham gia cách mạng bị địch dùng đủ phương thức bắt đi để không còn liên lạc với cách mạng. Bị đưa sang Bình Lộc họ tiếp tục kể sinh nhai và hy vọng mọc nối với phong trào cách mạng tại đây vốn giàu truyền thống và phát triển mạnh. Đó là các gia đình Mai Thị Thù, Mai Thị Kinh, Tám Điếc, Tư Nhân, Nguyễn Ngọc Tung, Mười Tồn¹³, Nguyễn Thị Chấn, Ngô Văn Điu, Hoàng Thị Diễm, Nguyễn Ngọc Bôi, Bùi Ngọc Lương, Hồ Thị Hương (tức Xảo), Bà Công ..... Những tháng đầu sống giữa vùng dân không ai thân thuộc, các gia đình lo làm ăn và dần dà tìm hiểu được nhau; ban đầu chưa có ai dám tin vào lòng nhiệt huyết cách mạng của các gia đình này; về sau, Chi bộ xã do đồng chí Nguyễn Thanh Tân (Chín Tân) làm Bí thư; đã chỉ đạo các cơ sở ở Bình Lộc tổ chức mọc nối, xây dựng thêm các cơ sở này. Chi bộ tìm hiểu và đón nhận các hộ gia đình từ Cẩm Đường, Cẩm Mỹ, Ông Quế đến phân công vào tổ chức để hoạt động. Chi bộ Bình Lộc đã làm tốt công tác vận động quần chúng, sau này nhiều gia đình cả chồng, vợ, con tham gia cán bộ, du kích; là cơ sở cách mạng chí cốt của ta trong những năm tháng đánh Mỹ ác liệt trên địa bàn Bình Lộc.

Sau các trận càn lấn chiếm địch tiến hành lập đồn đóng quân, kiểm soát và ngăn chặn không cho bà con nông dân đi rẫy sớm, về tối chúng làm các cổng ngăn chặn bằng thép gai và chỉ mở cửa rất trưa, đóng lại rất sớm vào buổi chiều. Chúng lục xét các dụng cụ, giỏ xách của đồng bào đi rẫy. Bọn địch vừa hoạt động mạnh về quân sự vừa dùng thủ đoạn mị dân vô cùng thâm độc. Bọn *"xây dựng nông thôn"* đi đào giếng nước gọi là giúp dân sửa sang đường xá; chúng thực hiện phương châm 3 cùng: *"cùng ăn, cùng ở, cùng làm"* trong những gia đình có người thân thoát ly theo cách mạng để theo dõi, gây tác động tinh thần lo âu cho số gia đình này, đồng thời gây hoang mang

---

¹³ Với thủ đoạn nham hiểm, ác độc, những gia đình này địch bố trí ở gần đồn lớn, làm bình phong đỡ đạn cho chúng mỗi khi bị bộ đội, du kích tấn công, bộ đội, du kích hy sinh chúng cũng điều những gia đình này đi chôn cất.

dao động cho một số khác, gây nghi ngờ giữa nhiều gia đình đồng bào trong ấp với nhau.

Chi bộ đã đã kịp thời lãnh đạo, chỉ đạo quần chúng đấu tranh chính trị đòi tự do đi rẫy, chống bắn phá bừa bãi, đẩy mạnh diệt ác phá kềm. Một số truyền đơn viết tay của cách mạng gửi bà con nông dân đi rẫy đem về rãi ở các đồn địch, nội dung truyền đơn: "*Không được bắn phá bừa bãi vào rẫy dân đang sản xuất, phải mở cổng sớm để dân được tự do đi sớm về tối. Nếu không nghe sẽ bị cách mạng trừng trị*". Bọn lính nhật và xem nội dung truyền đơn của du kích xã, nhiều tên hoang mang dao động, chùn bước trước hành động của cách mạng.

Để cuộc đấu tranh có hiệu quả cao nhất và uy hiếp tinh thần địch, Chi bộ đã chỉ đạo bà con nông dân đi rẫy cùng một lúc càng đông, đòi chúng phải mở cổng sớm, bọn lính trong đồn thấy đông không dám đàn áp. Nhưng chúng lục xét kiểm tra kỹ các xe máy cày, máy xới và các giỏ xách của dân, không cho dân mang theo nhiều cơm gạo, sợ dân tiếp tế cho cách mạng. Sợ dân mang lựu đạn, thuốc men cho cách mạng, các gô com, cà men...đều bị chúng dùng cây, lưỡi lê đâm thọc để kiểm soát, nhiều tên hách dịch bảo dân không được bới com nhiều, không cho đem gạo vào rẫy, thậm chí cấm mang bánh mì, ai có thân nhân theo cách mạng chúng chèn ép, nạt nộ có khi phải ngồi ăn hết com, ăn hết bánh mì mới cho đi rẫy.

Cùng với âm mưu thâm độc "*tát nước bắt cá*" và tìm diệt, địch ra sức củng cố ấp chiến lược. Chúng xây dựng thêm lực lượng phòng vệ dân sự ngày đêm tập dợt, canh gác. Thâm độc hơn địch ra lệnh tập trung hầu hết gia đình cách mạng ở gần đồn bót và nơi bọn binh định làm việc với mưu đồ nếu ta tấn công đồn thì những gia đình này sẽ chết trước; ngoài ra chúng giả vờ giúp đỡ bà con đồng bào nhưng lại gom vào ấp chiến lược, sử dụng cả máy bay có loa phóng thanh rồi dùng băng ghi âm có tiếng nói một số tên phản bội mà chúng gọi là "*hồi chánh*" để "*chiêu hồi, chiêu hàng*" nhằm lung lay tinh thần cán bộ, đồng bào.

Bên cạnh đó đại đội bảo an do tên Ngô chỉ huy rất tàn bạo. Cứ mỗi lần chúng hành quân hoặc đang ở trong đồn mà thấy bóng người thấp thoáng là bắn bừa bãi giết hại đồng bào. Ban đêm chúng lũng sục quanh ấp gài trái nỏ trên các đường mòn, xung quanh nhà của đồng bào, nhất là những gia đình chúng nghi ngờ có liên hệ cách mạng nay gài nhà này, mai gài nhà khác để giết hại cán bộ, du kích khi về đột ấp, đột kích, tấn công đồn địch.

Ngày 15/12/1967, Ban chỉ huy đội du kích xã Bình Lộc tiếp nhận một thanh niên đi xe đạp từ Long Khánh vào và tha thiết xin được thoát ly, phục vụ trong đội du kích xã. Trước sự việc khả nghi trên; Ban chỉ huy lưu giữ thanh niên mang tên Trần Văn Tiêu với lời khai sinh sống tại ấp Bình Hòa, xã Túc Trưng, huyện Định Quán và cử người đi điều tra xác minh. Đội du kích xã Bình Lộc đã làm rõ chân tướng Trần Văn Tiêu là cộng tác viên cho chi nhánh Phủ Đặc uỷ Trung ương tình báo nguy tại Long Khánh được cài vào du kích Bình Lộc để nắm tình hình về quân số, vũ khí, khí

tài, vẽ họa đồ căn cứ, trận địa của ta để phục vụ cho địch tổ chức cuộc càn quét sắp tới của địch. Nhờ tinh thần cảnh giác cao độ của ta đã phá tan âm mưu của địch¹⁴.

Đầu năm 1968, lính Sư đoàn 18 tổ chức nhiều trận càn quét gây tổn thất cho ta. Xuất phát từ gần căn cứ đồi Xoài, đồng chí Trần Văn Đồng (Tu Đồng) xã đội trưởng cùng Tư Tấn quân báo tình hình của địch, lúc này một chiếc máy bay L19¹⁵ của địch phát hiện, chúng liền bắn một trái đạn gây cháy. Tại khu vực ta đóng quân xung quanh toàn là tranh vào mùa khô rất dễ cháy. Đồng chí Tu Đồi thấy lính Sư đoàn 18 choàng khăn đỏ đang tiến vào vị trí của ta, liền báo cho đơn vị; lúc này tranh cháy bốc khói mù trời, địch khó phát hiện được ta, đồng chí Tu Nguyên liền ra lệnh cho du kích và cán bộ phong trào rút lui, mỗi người một hướng, địch thì bắn đạn như mưa vào đội hình của ta, phần lớn lực lượng du kích và cán bộ rút ra an toàn khỏi vòng vây của địch. Đồng chí xã đội trưởng Đồng bị địch bắn bị thương, do ngọn lửa cháy quá lớn, đồng đội không thể cứu được, anh đã hy sinh mà xác bị cháy đen, đồng chí Hai Nước Mắm cũng hy sinh; trong trận này sự mất mát, hy sinh của ta quá lớn.

Chi bộ xã nhận thấy vai trò của các lực lượng mật rất quan trọng, nhất là hoạt động trong lòng địch, do đó đã thành lập đội nữ du kích mật có 3 đồng chí do đồng chí Hà Thị Anh Đăng (Ba Đăng) làm đội trưởng cùng với các thành viên Hồ Thị Thu, Mối, sau này thêm các thành viên Hồ Thị Bảy, Ngô Thị Liễu, Trương Thị Bằng, Nguyễn Thị Tiên, Trần Thị Mai, Nguyễn Thị Xuất, Bùi Thị Dinh, Nguyễn Thị Hồng, Bùi Thị Tuệ, Nhi, chị Linh, Phượng cao, Phượng thấp¹⁶... Đội du kích mật nữ có các chị tuổi từ 14-15 rất hăng hái với công tác nhất là nắm tình hình địch và thông báo tin tức cho cán bộ, du kích. Trong đó có chị Ba Đăng hoạt động rất tích cực, dù khó khăn cách mấy, chị cũng vượt qua để liên lạc với cách mạng. Nhóm 3 chị: Ba Đăng, Thu, Mối là tổ thiếu niên tích cực của Bình Lộc, luôn hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ được giao.

Đầu năm 1968 hoạt động của Chi bộ Bình Lộc vẫn duy trì tốt. Mặc dù có những tổn thất nhưng lực lượng du kích ngày càng trưởng thành, lớn mạnh. Một số cơ sở nội tuyến của ta an toàn hoạt động trong tổ chức của địch, nắm bắt nhiều tin tức, kế hoạch quan trọng, kịp thời báo đến căn cứ, tất cả được tôi luyện vững vàng qua bao năm tháng đấu tranh gian khổ, sẵn sàng bước vào cuộc tổng tiến công và nổi dậy mùa xuân 1968.

2. TIẾN CÔNG VÀ NỔI DẬY XUÂN MẬU THÂN 1968

Với cuộc phản công chiến lược mùa khô 1966-1967 thì sự cố gắng cùng sự thất bại của Mỹ và bè lũ tay sai đã đến độ cao, bộ mặt xâm lược tàn bạo của chúng đã lộ rõ trước dư luận thế giới. Đế quốc Mỹ lâm vào thế bị động, khó khăn, ngược lại ta đang ở thế thắng, thế chủ động và thuận lợi. Tình hình đó cho phép ta chuyển một cuộc chiến tranh cách mạng sang một thời kỳ mới. Quân và dân ta ở miền Nam thực hiện bước

¹⁴ Theo Lịch sử Đảng bộ thị xã Long Khánh 1930-2007.

¹⁵ Chúng ta hay gọi là máy bay đầm già

¹⁶ Các thành viên của Đội du kích mật nữ qua các thời kỳ.

chuyển đó bằng cuộc tổng tiến công và nổi dậy đồng loạt khắp nông thôn và thành thị miền Nam vào đầu xuân 1968. Đây là đòn quyết định đánh bại chiến lược "*chiến tranh cục bộ*" của đế quốc Mỹ buộc chúng phải xuống thang chiến tranh và đi vào chiều hướng kết thúc cuộc chiến.

Thế và lực của ta ngày càng lớn mạnh, Tháng 1/1968 trên cơ sở quyết tâm chiến lược của Trung ương Cục. Hội nghị lần thứ 14 Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa III quyết định "*Dùng phương pháp tổng công kích và tổng khởi nghĩa để giành thắng lợi quyết định đạt mục tiêu chiến lược mà Đảng ta đã đề ra là...buộc Mỹ phải chịu thua ở miền Nam, chấm dứt mọi hành động chiến tranh đối với miền Bắc*"¹⁷

Trên cơ sở Nghị quyết của Ban Chấp hành Trung ương Đảng. Trung ương Cục miền Nam đề ra kế hoạch tổng công kích, tổng khởi nghĩa ở miền Nam, trọng điểm là Sài Gòn và miền Đông Nam bộ. Mục tiêu là đánh chiếm các thành phố, thị xã, làm tan rã đại bộ phận quân ngụy, diệt một bộ phận quân viễn chinh Mỹ và chư hầu, đánh đổ ngụy quyền các cấp, làm chuyển biến cục diện chiến trường, tiến lên giành thắng lợi quyết định.

Đề chuẩn bị cho chiến dịch xuân Mậu Thân 1968; Chi bộ Bình Lộc được kiện toàn do đồng chí Lê Văn Hòa (Năm Hòa) làm Bí thư¹⁸. Mặt trận đoàn thể cũng được củng cố và tăng cường, phụ nữ do đồng chí Nguyễn Thị Đồi (Tu Đồi) phụ trách, tổ nông hội đồng chí Tám Điếc, Hai Dầu. Thanh niên do đồng chí Dữu phụ trách, Hội các bà mẹ: Có bà Nguyễn Thị Sáu (Bà Tám Nhà Trường), Huỳnh Thị Đay (bà Năm Muối), du kích có anh Dưỡng, Chín Xê, Năm Tiếp, Ba Xuân, Phê, Đục, Trí, Tu Tùng, Hai Nước Mắm, Quang, Ngọc, Ngà, Ba Nghiệp...

Tại Bình Lộc, Ban chỉ huy gồm: đồng chí Lê Văn Hòa, Bí thư Chi bộ làm Chính uỷ; đồng chí Tư Nguyên xã đội trưởng làm chỉ huy trưởng. Kết hợp với ổn định tổ chức Chi bộ xã tổ chức học tập quán triệt chủ trương tiến công và nổi dậy cho cán bộ, chiến sĩ, nhân dân và quần chúng cốt cán:

- Củng cố các mặt vũ trang, chính trị, binh vận để đảm bảo thắng lợi hiệp đồng tấn công 3 mũi.

- Tiếp tục gây hoang mang dao động trong hàng ngũ binh lính, tề ấp, xã bằng diệt ác, phá kềm, vận động quần chúng hỗ trợ mạnh mẽ khi cuộc tổng tấn công nổi dậy nổ ra.

- Lực lượng vũ trang cùng phối hợp với mũi đấu tranh binh vận tổ chức làm binh biến trong hàng ngũ địch.

---

¹⁷ Nghị quyết Hội nghị lần thứ 14 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng (Khóa III). Văn kiện Đảng toàn tập, tập 29, tr. 50.

¹⁸ Tháng 5/1968 đồng chí Nguyễn Văn Thuận (Tư Thuận) làm Bí thư Chi bộ xã.

Tết Mậu Thân đang đến gần, những tín hiệu mới của một mùa xuân "*Đánh cho Mỹ cút, đánh cho ngụy nhào*"¹⁹, khiến cho cán bộ, chiến sỹ và nhân dân Bình Lộc đều cảm nhận rất rõ. Vào lúc 0 giờ đêm 01/01/1968 (Mậu Thân) đài tiếng nói Việt Nam phát đi lời chúc tết của Bác Hồ. Cán bộ và toàn đội du kích Bình Lộc đứng lặng phăng phắc trước chiếc Radiô tại căn cứ để nghe cho thật rõ lời Bác dặn, tâm trạng của mỗi người đều rung rung cảm động, tin tưởng tuyệt đối vào người cha kính yêu, vị thủ lĩnh tối cao của cuộc kháng chiến.

Tại Bình Lộc nhân dân hăng hái tham gia hậu cần, vận chuyển lương thực, cáng thương tải đạn với ý chí quyết tâm cao để giải phóng xã. Trong thời gian bộ đội về ở Bình Lộc một số cơ sở đã nắm tình hình, báo cho bộ đội và vận động chị em trong ấp ủng hộ lương thực, thuốc men cung cấp cho bộ đội bám trụ trong dân.

Tối mừng hai đến sáng mừng ba du kích Bình Lộc trong ấp hoàn thành nhiệm vụ dẫn đường cho bộ đội tiến công thị xã Long Khánh. Ta phát loa kêu gọi địch rời bỏ hàng ngũ trở về với chính nghĩa cách mạng và nổ súng uy hiếp; một số lính kháng cự bị lực lượng ta tiêu diệt. Được sự chi viện từ Chi khu Long Khánh lính ngụy bắt đầu phản công quyết liệt; cả thị xã Long Khánh, Bình Lộc, Bảo Vinh rền vang tiếng súng, thê và lực ta chưa đủ mạnh để làm chủ, do tương quan lực lượng ta ít hơn địch, cuộc chiến đấu không cân sức diễn ra vô cùng ác liệt, lực lượng du kích xã đã kiên quyết bám trụ đánh địch phản kích, trong vòng vây của kẻ thù nhiều đồng chí chiến đấu dũng cảm, ngoan cường cản đường tiến công của địch cho đồng đội rút lui đã anh dũng hy sinh sau đêm giao thừa của tết Mậu Thân 1968, vĩnh viễn nằm xuống giữa lòng đất mẹ. Chi bộ được mệnh lệnh rút lui khỏi Bình Lộc bảo đảm an toàn lực lượng. Trong thời gian lực lượng rút ra, Mỹ - ngụy tăng cường chốt chặn trên khắp các nẻo đường ra vào Bình Lộc, canh gác suốt ngày đêm. Nhưng với lòng dũng cảm mưu trí sáng tạo, những nữ du kích mật của chúng ta vẫn tổ chức đưa hàng chục cán bộ, bộ đội ra ngoài an toàn.

Sau chiến thắng đầu xuân 1968, Mỹ ngụy tập trung phản kích quyết liệt trên chiến trường toàn miền. Chúng ráo riết thực hiện kế hoạch "*Bình định cấp tốc*". Ngày 1/7/1968 Mỹ - Thiệu cho ra đời chiến dịch "*Phượng Hoàng*" thành lập "*Trung tâm phối hợp tình báo hành quân Việt - Mỹ*" để chỉ đạo đánh phá cách mạng, kèm kẹp nhân dân, tăng cường lực lượng nhân dân tự vệ cả số lượng và trang bị vũ khí. Tháng 11/ 68 ra luật 10/68 công bố tình trạng chiến tranh trên toàn lãnh thổ miền Nam, xét nhà bất kể ngày đêm, kiểm soát lương thực, phân phối theo khẩu phần, chỉ định cư trú...

Tại Bình Lộc địch điều các đơn vị bảo an, dân vệ đóng ở các đồn, hàng ngày đi lùng sục, chặn hỏi giấy tờ ở các ngã đường. Cảnh trụ sở ấp, chúng xây dựng các khu ở tập trung để kiểm soát, khống chế sự đi lại làm ăn của những gia đình cách mạng. Bộ máy tề xã, chúng thay đổi hầu hết các trưởng, phó ấp, đưa một số tên tay sai ác ôn ở

---

¹⁹ Trích trong bài thơ chúc tết của Bác Hồ "*Xuân 1969*", câu thơ của Bác như một phương châm chiến lược để toàn Đảng, toàn dân, toàn quân ta hành động để giành lại độc lập, tự do cho dân tộc.

Long Khánh về phụ trách. Việc bình định nông thôn được tiến hành ráo riết hơn, đồng thời chúng đưa lính Sư đoàn 18 tăng cường tổ chức càn quét gây tổn thất cho ta.

Ngày 21/7/1968, tại vườn bà Ba Chôm Chôm, lực lượng huyện đội do đồng chí Trần Tồn (Bảy Tồn) chỉ huy một tiểu đội cùng du kích xã gồm Tư Nguyên, Đục, Trí, Quang, Dũng đột áp Bình Lộc để giải quyết vấn đề lương thực. Sau khi ăn tối xong đồng chí Bảy Tồn đi ra ngoài thì gặp lính Mỹ, chúng bắn đồng chí Bảy Tồn, tuy nhiên đồng chí đã nhanh chóng vận động về căn cứ cùng xã đội trưởng Tư Nguyên triển khai kế hoạch chiến đấu, trụ lại đánh địch, khi ta ngưng tiếng súng thì bọn Mỹ cũng ngưng bắn và xung phong, chúng tổ chức xung phong đợt 1, đợt 2, rồi đợt 3. Tuy nhiên các đợt xung phong của địch đều bị ta bẻ gãy. Lúc này đạn cơ sở của ta cạn dần, B40 hết, A ti tăng cũng hết, đồng chí Quang bị địch bắn hy sinh. Để bảo toàn lực lượng ta giấu xác đồng chí Quang rồi rút lui. Sau này cơ sở báo lính Mỹ chết 6 tên.

Ngày hôm sau, bọn Mỹ - nguy hiểm cuồng lùng sục ráo riết, cày ủi tan nát nhiều nương rẫy của đồng bào Bình Lộc. Tại gần rẫy ông Ba Thành thuộc căn cứ Cau, một số nữ du kích đi lấy củi về nấu cơm thì gặp quân Mỹ đến, lọt vào ổ phục kích của địch. Chúng đạn bắn như mưa làm đồng chí Nguyễn Thị Bông bị thương. Đồng chí Thỏ và Gái vừa chống trả, vừa cõng chị Bông đưa vào một nơi kín để giấu, rồi vượt vòng vây của kẻ thù tìm lực lượng du kích báo tin để đánh trả. Khi bọn địch lọt vào vị trí phục kích của ta, tổ du kích gồm có đồng chí Tư Nguyên xã đội trưởng, Lâm Văn Đục, Trí, đồng chí Tư Nguyên đã đặt 1 trái ĐH8, nhưng sau đó đồng chí Trí đã thay bằng 1 trái ĐH10, mìn nổ hướng vào bọn địch, diệt nhiều tên trong đó có 1 thiếu tá Mỹ. Sau trận đánh địch bắn pháo sáng, cho máy bay quần đảo cả đêm để lấy xác thiếu tá Mỹ.

Tháng 12/1968, chúng lại vây ráp điên cuồng hơn. Tội bảo an, dân vệ, bình định nông thôn càng gây thêm nhiều tội ác. Quyết không để chúng lộng hành, ngang nhiên tàn phá quê hương, làng xóm. Kế hoạch đánh diệt bọn bình định ác ôn đã được cấp trên phê chuẩn, lực lượng tham gia gồm lực lượng vũ trang tỉnh Bà Rịa – Long Khánh và du kích Bình Lộc. Phương án hiệp đồng tác chiến được bàn bạc kỹ lưỡng, các đơn vị tập kết tại cây Đa sau đó hành quân ra áp chia làm ba mũi, tập kích bất ngờ vào ban đêm. Riêng đội du kích do thông thạo địa hình địa vật nên được phân công làm nhiệm vụ dẫn đường. Đêm 5 rạng sáng ngày 06/12/1968, khoảng 1 giờ sáng hiệu lệnh tấn công bắt đầu, cả ba mũi đồng loạt nổ súng vào cơ sở bọn bình định ác ôn, chỉ trong vòng 10 phút ta chiếm lĩnh hoàn toàn trận địa. Kẻ địch bị tấn công bất ngờ nên không kịp đối phó, tiêu diệt 1 trung đội, đánh sập 2 đôn bốt và 1 số cơ sở đóng quân của bọn bình định. Trận đánh làm địch thiệt hại nặng nề, bọn địch bị một đòn choáng váng, nhiều tên hoang mang dao động, rã ngũ; nhân dân vô cùng phấn khởi, họ làm gà, mang rượu, trái cây cùng với bộ đội, du kích ăn mừng thắng trận.

Những ngày cuối năm 1968, du kích Bình Lộc lại ghi thêm một trận thắng giòn dã, tiến công đốt phá hàng trăm mét rào áp chiến lược. Kết hợp với tiến công địch là phong trào diệt ác phá kềm, đối tượng mà ta thực hiện án tử đó là tên trưởng ấp người Hoa. Trước những hành động tàn ác của tên này. Chi bộ Bình Lộc đã tuyên án tử hình hấn nhưng chưa có dịp thực hiện, hấn là một tên ranh ma ban ngày đi đâu cũng có lính

mở đường bảo vệ. Tình hình quy luật đi lại của tên trưởng ấp người Hoa được báo cáo lên Chi bộ xã, giao nhiệm vụ cho Đội du kích tiêu diệt, một tổ gồm 2 đồng chí gồm Tư Nguyên xã đội trưởng và Ba Mai nhận lệnh thực thi nhiệm vụ. Thời cơ thực hiện án tử đã đến, một sáng tháng 12/1968, tổ công tác do đồng chí Tư Nguyên chỉ huy đã bắt sống được tên Nguyễn phó ấp phụ tá an ninh, giao nhiệm vụ cho đồng chí Ba Mai diệt tên trưởng ấp người Hoa, nhưng khi vào đồng chí Ba Mai nổ súng bị lộ, tên trưởng ấp trốn thoát, tổ du kích diệt tên Nguyễn. Bà con nhân dân Bình Lộc rất hả dạ, phấn khởi, khen ngợi các chiến sỹ cách mạng diệt được tên ác ôn giữa ban ngày, một số tên bỏ trốn đi nơi khác, số còn lại nơm nớp lo sợ không dám quấy nhiễu, lộng hành như trước. Tiếp sau đó du kích xã bắn bị thương tên Lại Văn Hòa, mở thế kềm kẹp của địch để bà con bung ra vườn rẫy sản xuất.

Đợt tổng tấn công Xuân Mậu Thân (1968) của nhân dân và lực lượng vũ trang Bình Lộc, góp phần vào chiến thắng chung của quân và dân toàn miền Nam, làm lung lay ý chí xâm lược của đế quốc Mỹ, buộc chúng phải xuống thang chiến tranh ở miền Nam, chấm dứt chiến tranh phá hoại miền Bắc, ngồi vào bàn đàm phán với ta tại Paris; khí thế cách mạng của quân dân Bình Lộc lên rất cao, chuẩn bị tư thế mới sẵn sàng bước vào cuộc chiến đấu mới đầy hy sinh gian khổ.

IV. TRONG GIAN KHỔ ÁC LIỆT QUÂN VÀ DÂN BÌNH LỘC LIÊN TỤC TIẾN CÔNG ĐỊCH, GIỮ VỮNG VÀ PHÁT TRIỂN PHONG TRÀO CÁCH MẠNG, XÚNG ĐÁNG LÀ ĐƠN VỊ ĐIỂN HÌNH TRONG ĐÁNH ĐỊCH CỦA PHÂN KHU BÀ RỊA (1969-1972)

Cuộc tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968 của quân dân miền Nam đã làm phá sản hoàn toàn chiến lược "*Chiến tranh cục bộ*" của đế quốc Mỹ. Bước sang năm 1969, đế quốc Mỹ phải chuyển sang thế bị động thực hiện chiến lược "*Việt Nam hóa chiến tranh*" mà thực chất là một bước thụt lùi lớn so với những nấc thang trước đó. Sau nhiều thất bại cả người lẫn vũ khí, quân đội Mỹ bỏ mạng nhiều trên chiến trường Việt Nam. Ngay tại chính quốc, Ních – xon bị nhân dân Mỹ lên án kịch liệt. Chiến lược "*Việt Nam hóa chiến tranh*" thực chất là một sự giảm thiểu đối với binh lính Mỹ. Quân lực Việt Nam Cộng Hòa trở thành những tấm bia đỡ đạn trên khắp chiến trường miền Nam do cố vấn Mỹ chỉ huy được áp dụng. Việc thay đổi "*màu da của xác chết*" đã được chiến lược hóa không ngoài ý đồ nham hiểm của đế quốc Mỹ.

Tại Bình Lộc lính Sư đoàn 18 ngụy được xe tăng Mỹ hỗ trợ đã bung ra càn quét dài ngày; tung lực lượng tình báo gián điệp nhất là bọn "*bình định nông thôn*" vào trong dân để mua chuộc lòng dân, đi sâu đánh phá cơ sở cách mạng. Thâm độc nhất là chúng cho bọn ác ôn vào ăn ở các gia đình cách mạng, đeo bám các chị có chồng thoát ly kháng chiến rồi tung tin là bọn chúng đã lấy được vợ cán bộ, gây ly gián hoài nghi giữa các cơ sở với nhau, giữa cán bộ bên ngoài và cơ sở bên trong. Ngoài ra chúng còn rải chất độc hoá học hủy diệt rừng để ta không có nơi trú ẩn, địch sử dụng máy bay bắn phá và hàng trăm xe tăng cày ủi sâu vào rừng, vào rẫy với âm mưu "*tìm diệt*"

và “*bình định*”; chiến trường ở đây ngày càng ác liệt. Địch kích bằng cả một hàng rào mìn dày đặc, bom pháo nổ không ngớt, gây tổn thất cho ta.

Do ta bộc lộ lực lượng trong đợt tiến công, cho nên một số cơ sở bên trong bị địch bắt bớ, đàn áp, số nằm im hoặc tạm thời chuyển địa bàn. Tình hình đó đã gây cho ta nhiều khó khăn nhất là vấn đề liên lạc tiếp tế lương thực và bám trụ địa bàn, bám dân hoạt động của ta trong thời gian ngắn.

Thực hiện sự chỉ đạo của Chi bộ xã bằng mọi giá cán bộ, du kích vẫn kiên cường bám trụ, bám cơ sở, tìm mọi cách móc nối liên lạc với cơ sở để phát triển lực lượng, phát triển phong trào trở lại. Tuy phải thường xuyên đối phó với những trận càn bất ngờ, kể cả những trận đột kích nhỏ lẻ của bọn mật thám, tình báo ác ôn, cán bộ, du kích vẫn vững vàng. Mạng lưới cơ sở trong nhân dân chính là hàng rào che chở cho cán bộ cách mạng vững chắc nhất. Nhân dân không những làm nhiệm vụ tiếp tế, thông báo tin cảnh giới mà còn làm nhiệm vụ phát hiện kẻ xấu trà trộn nằm trong các nương rẫy để do thám, chỉ điểm cho địch đánh phá ta.

Tuy nhiên, địch cũng sử dụng nhiều thủ đoạn để đối phó ta, địch tổ chức phát quang bụi rậm, chuổi, mít, cà phê bị chặt sát đất để không cho cán bộ, du kích ẩn nấp, đi ban đêm phải có đèn, không có địch sẽ bắn chết, ngoài ra chúng ra lệnh cho nhân dân tổ chức báo động bằng thùng mõ, ban đêm mỗi nhà phải treo đèn trước cửa cho sáng để theo dõi phát hiện khi ta về hoạt động. Trước tình hình trên Chi bộ đã khẩn trương và kịp thời chỉ đạo quần chúng đấu tranh bẻ gãy thủ đoạn của địch; ban đầu Chi bộ chỉ đạo cho du kích và quần chúng cơ sở đập vỡ đèn rồi nổi mõ, đánh thùng lên. Bọn địch nghe “*báo động*” lại bắn vào nương rẫy. Sáng ra đồng bào vừa đi rẫy vừa tụ lại ở cổng đồn giặc đấu tranh chống bắn pháo, đòi bồi thường thiệt hại hoa màu, nhà cửa bị cháy. Về sau, lấy “*đòn địch đánh địch*”, Chi bộ chỉ đạo nhân dân trong ấp thấy lính nguy hay tụi bình định đi lòng sục, càn quét là lại treo đèn, nổi mõ, đánh thùng lên báo động. Âm mưu treo đèn, đánh mõ của địch bị thất bại.

Trong thời gian này Chi bộ Bình Lộc được củng cố, tăng cường sự lãnh đạo của Đảng do đồng chí Nguyễn Văn Mai làm Bí thư, lực lượng du kích được bổ sung nhiều thanh niên trẻ can đảm, các đoàn thể tham gia hoạt động mật có phong trào phụ nữ, nông dân, đội thiếu niên tiên phong nữ có các đội viên: Tiên, Bảy, Liễu, nam có Nông, Phi, Hùng thường xuyên nắm tin tức phục vụ cho cách mạng.

Tiếp theo đó tháng 2/1969; Đội du kích mật nam Bình Lộc được ra đời có 3 đồng chí do đồng chí Hoàng Đình Giỏ làm đội trưởng cùng với Trần Xuân Phi, Hồ Văn Đông, sau này thêm các đồng chí Bùi Văn Chúc, Sáu Tiết, Lê A, Nguyễn Văn Hùng, Nguyễn Văn Hữu, Lương Tấn Nền, Hoàng Đình Giã, Bùi Văn Nhỏ, Lê Văn Chát, Võ Đình Bảy, Võ Minh, Nguyễn Công Trứ, Ngọc, Ngà, Quang.. được trang bị 1 khẩu K51, 7 lựu đạn M26, 3 thủ pháo, với nhiệm vụ cụ thể:

- Diệt ác phá kềm, tập kích, phục kích tiêu diệt địch, cùng với đội du kích lộ đập tan kế hoạch bình định của địch, hỗ trợ cho phong trào quần chúng nổi dậy, xây dựng cơ sở cách mạng, đẩy mạnh hoạt động chính trị, quân sự, binh địch vận. Năm tình hình địch ở Bình Lộc để Chi bộ đưa ra những quyết sách chủ trương sáng suốt lãnh đạo quần dân Bình Lộc trong cuộc chiến đấu một mất một còn với kẻ thù. Chiến công đầu tiên của đội du kích mật nam là trận đánh sau nhà Bác Năm Về, các đồng chí du kích mật sử dụng 1 thủ pháo, 1 lựu đạn M26 ném vào bọn lính Sư đoàn 18 khi chúng đi càn diệt 3 tên, bị thương 2 tên.

Trước sự bao vây phong tỏa của địch; gây cho ta rất nhiều khó khăn trong công tác hậu cần. Từ tình hình trên, lực lượng huyện đội do đồng chí Bảy Tồn phụ trách cùng du kích xã: Tư Nguyên, Đục, Trí, Luyện và cán bộ phong trào của xã quyết định đột áp để lấy lương thực, lực lượng tham gia khoảng 70 đồng chí, vào một đêm cuối tháng 10/1969 ta thực hiện kế hoạch, chia thành 3 tổ, tổ đi đầu là lực lượng vũ trang có nhiệm vụ trinh sát nắm tình hình, bảo vệ tổ thứ hai vào lấy lương thực ở nhà cơ sở đã chuẩn bị sẵn, tổ thứ ba gồm các đồng chí du kích và bộ đội huyện khóa đuôi đồng thời bảo vệ cho tổ thứ hai.

Sau khi lấy lương thực xong, ta tổ chức cho trinh sát mở đường để rút ra, tới bờ ngoài áp chiến lược thì thấy bọn lính đã bao vây, ta tiếp tục mở hướng thứ 2 rồi thứ 3 ở giữa áp cũng gặp địch, hai đồng chí leo lên bờ để áp chiến lược để điều nghiên, bị địch bắn hy sinh 1 đồng chí, anh Phùng Thành (Tư Khiều) bị thương, lúc này địch bắn trái sáng liên tục; tất cả các hướng đều bị bao vây không có lối ra; đồng chí Tư Nguyên tiếp tục leo lên bờ để áp thì thấy bọn lính Mỹ, chúng tiếp tục bắn những trái M72 và nhiều loạt đạn AR15. Đến 4 giờ sáng đồng chí Bảy Tồn và Tư Nguyên quyết định đánh mở nhiều đường máu để thoát ra, lực lượng trinh sát tiên hành cắt hàng rào kẽm gai, gỡ trái nổ bí mật đưa anh em ra ngoài, khi lực lượng ta đưa lương thực và thoát ra gần hết địch phát hiện, chúng bắn vào đội hình của ta một số đồng chí du kích hy sinh, đồng chí Nguyên²⁰ bị thương; do sự tàn bạo của địch một lon gạo, một củ khoai đưa vào đến căn cứ có khi phải đổi bằng máu xương của đồng đội.

Nửa tháng sau, đêm 15/11/1969, bộ đội của e33²¹ phối hợp với lực lượng du kích xã đánh đồn lớn Bình Lộc. Lực lượng địch có 1 tiểu đoàn Mỹ được trang bị tận răng. Địch với hỏa lực mạnh, hệ thống công sự vật cản vững chắc, liên hoàn khó đột phá, vòng ngoài có 4 lớp hàng rào, chúng cài mìn dày đặc như một vành đai phòng hộ cho từng tên lính Mỹ, ngoài ra địch từ Long Khánh sẵn sàng chi viện ứng cứu cho đồn khi có tình huống xảy ra.

---

²⁰ Đồng chí Nguyên bị thương này là cán bộ phong trào không phải là Tư Nguyên; sau khi bị thương đồng chí nằm lại ở bờ để áp chiến lược, địch không phát hiện; sáng hôm sau một người dân tộc Hoa bỏ đồng chí Nguyên vào giỏ cần xé chở vào cho du kích.

²¹ Trung đoàn độc lập của Quân khu 7, tháng 8/1968 đơn vị về Lộc Ninh mang tên A57, đầu năm 1971 về Bình Thuận đổi tên Đoàn quyết thắng.

Đây là trận chiến đấu vận động tập kích, lực lượng ta tham gia gồm 1 tiểu đoàn thuộc e33 là đơn vị chủ công, ngoài ra còn có du kích xã gồm các đồng chí Tư Nguyên, Đức, Trí. Để bảo đảm chắc thắng cho trận đánh, ta tiến hành lập một trận địa giả, lên phương án tác chiến và luyện tập thành thạo theo phương án đã được phê duyệt tại căn cứ ở Cây Da, cán bộ, chiến sỹ e33 khá thành thạo lối đánh đặc công, tập kích, vận động tiến công và đánh địch trong công sự kiên cố, các đồng chí du kích xã Bình Lộc đã được rèn luyện thử thách dày dạn kinh nghiệm trận mạc, đặc biệt tinh thần chiến đấu của bộ đội và du kích rất dũng cảm, đoàn kết, có ý thức tổ chức kỷ luật nghiêm, tin tưởng lẫn nhau, sẵn sàng nhận và hoàn thành tốt nhiệm vụ. Mọi công tác tổ chức chuẩn bị chiến đấu hết sức công phu, tỉ mỉ. Sau khi luyện tập thành thực đơn vị xuất kích vào một đêm giữa tháng 11/1969, 22 giờ đến nơi tập kết cách mục tiêu khoảng 300m thì dừng lại làm công tác ngụy trang, cắt những lớp hàng rào, khắc phục vật cản, chướng ngại vật, 3 đồng chí du kích nhận nhiệm vụ dẫn đường cho 3 mũi của e33 tập kích đồn.

Mở màn cho trận đánh, hai khẩu cối 82 và 60 của e33 bắn mãnh liệt vào đồn lớn và lô cốt trên cầu, tiếp theo đó là những trái thủ pháo phát hỏa vang lên, đó là tín hiệu hiệp đồng trận đánh bắt đầu, những trái B41 điễm xạ nhắm thẳng vào vị trí đóng quân của địch, cùng lúc này súng cá nhân bắn mãnh liệt vào đội hình địch, lúc đầu địch rối loạn, sau đó chúng lấy lại tinh thần tổ chức chống cự quyết liệt, lính Mỹ trong đồn chi viện ứng cứu. Trời lúc này trắng sáng như ban ngày, ta tổ chức nhiều đợt xung phong nhưng không vào được do hỏa lực của địch bắn ra quá mạnh và nhiều lớp hàng rào dày đặc, một số bộ đội e33 hy sinh ngay hàng rào cửa mở. Trận đánh lúc này diễn ra vô cùng ác liệt, hai bên chiến đấu giằng co; máy bay địch thả trái sáng, **quần đảo trên bầu trời, do tương quan** lực lượng và tình thế có thể bất lợi, sau 1 giờ 30 phút chiến đấu bộ đội và du kích cơ động rút lui để bảo toàn lực lượng; đồng chí Tư Nguyên là người rút lui sau cùng; sau này ta nắm được 60 lính Mỹ chết, ta 8 đồng chí bộ đội hy sinh và một số đồng chí bị thương.²²

Chính quyền ngụy Long Khánh đã trả thù sau trận đánh táo bạo của bộ đội e33 và du kích Bình Lộc bằng cách nã pháo xuống các khu dân cư một cách hèn mạt. Chúng cho máy bay quần các khu vực lưng sục vừa đe dọa thị uy trước những đợt tấn công của bộ đội và du kích. Liên tiếp mấy tháng liền trong năm 1969, một bộ phận của Lữ đoàn 199 Mỹ cùng với bọn lính càn đi quét lại Bình Lộc rất ác liệt. Địch sử dụng máy bay bắn phá và hàng trăm xe tăng cày ủi sâu vào rừng, rẫy với âm mưu "*tìm diệt*" và "*bình định*" Nhà cửa, vườn rẫy tan hoang, mùa màng hư hại nặng. Lực lượng du kích xã cũng thiệt hại nặng, một số đồng chí đã anh dũng hy sinh. Đội du kích Bình Lộc cuối năm 1969 chỉ còn lại một mình đồng chí Tư Nguyên; đồng chí Ba Mai Bí thư Chi bộ và một vài cán bộ phong trào.

Tuy bị tổn thất nhiều song Chi bộ Bình Lộc quyết tâm ổn định lại tổ chức để lãnh đạo nhân dân tiến hành cuộc kháng chiến chống Mỹ và bẻ lũ tay sai ở địa phương; rút một số du kích mật vào đội du kích lộ, bổ sung cán bộ phong trào, thành lập Chi bộ

---

²² Trận đánh ghi theo lời kể của đồng chí Tư Nguyên, xã đội trưởng Bình Lộc 1968-1970.

mật trong áp chiến lược với tên gọi Chi bộ B do đồng chí Thái Á làm Bí thư đầu tiên, gồm nhiều đảng viên mật trung kiên: Nguyễn Chúc (Bốn Sắt), Bùi Ngọc Lương, Nguyễn Thị Đất (Bà Tư Công), Phạm Đình Khương (tự là Dưỡng), Hà Thị Anh Đăng (Ba Đăng), Mai Thị Thù, Hồ Thị Thu, Nguyễn Thị Cường, Trần Thị Mai, Hồ Thị Nhon, Ngô Thị Liễu, Trần Thị Tuệ, ... chi bộ mật thống nhất hoạt động dưới sự chỉ đạo của Chi bộ xã. Trong thời gian này cơ sở cách mạng cũng được phát triển. Các cơ sở này hoạt động liên tục, qua hòm thư mật tại các rẫy để chuyển tin tức, về căn cứ. Các lực lượng vũ trang gồm lực lượng của trên, du kích lộ và mật phối hợp hoạt động chặt chẽ.

Sau khi Chi bộ mật thành lập, chị Ba Đăng lập được chiến công; trong lúc làm nhiệm vụ trinh sát nắm tình hình đã phát hiện một đại đội bảo an đang ăn uống trong quán bà Ba bì bún ở bên hông chợ củ Long Khánh, chuẩn bị đi càn để bắt lính. Thấy điều kiện thuận lợi chị Ba Đăng đã dùng lựu đạn đánh vào giữa quán, diệt 7 tên địch trong đó có tên đại úy chỉ huy và làm bị thương 5 tên. Trận đánh đã làm náo động cả thị xã Long Khánh.²³

Chấp hành nghị quyết của Trung ương Cục về chủ trương mở đợt đầu xuân 1970 trên toàn miền; Chi bộ xã lãnh đạo quần chúng tiếp tục đồng loạt tiến công 3 mũi, đẩy mạnh diệt ác phá kềm, thọc sâu đánh địch làm suy yếu bộ máy kềm kẹp của địch, tiến lên làm chủ vùng giải phóng.

Năm 1970 được coi là năm "*được mùa lớn*" của quân và dân Bình Lộc mở đầu cho những trận đánh mới. Những tháng đầu năm 1970, đội du kích Bình Lộc gồm Trần Tấn Một, Đinh Văn Sáng, Sáu Tiết với lối đánh đầy biến hóa, bất ngờ làm cho địch ăn không ngon, ngủ không yên, lúc nào cũng nơm nớp lo sợ bị tấn công; vì thế ban đêm đồn ở cuối ấp chúng bỏ trống rút ra đồn lớn, tận dụng cơ hội này ban đêm các du kích gỡ hết mìn, lựu đạn, đồng thời đặt 3 trái mìn ở 3 lô cốt trong đồn. Sáng hôm sau bọn lính về chốt ở đồn, lúc này đồng chí Sáng ở trên trên cây sào riêng ra hiệu lệnh dí mạch điện vào pin, đánh sập luôn 3 lô cốt, địch tổ chức phản kích quyết liệt, lực lượng ta rút lui an toàn, mấy hôm sau Đội du kích gài mìn chống tăng đánh tan xác 3 xe tăng địch, chết 3 tên Mỹ.²⁴

Đội du kích Bình Lộc với những thành tích chống càn, đánh địch đã trở thành đơn vị tiêu biểu trong phong trào diệt ác, phá kềm do Khu uỷ miền Đông Nam bộ phát động

Tiếp theo đó; Đội du kích Bình Lộc đã thể hiện lòng can đảm và mưu trí bằng trận thọc sâu đánh Mỹ vào tiệm ăn Ba Thê²⁵ ở nội ô thị xã Long Khánh. Chi bộ phân công 3 đồng chí du kích mật gồm Nguyễn Ngọc Châu (Năm Thê), Sáu Tiết và Lê A

²³ Theo lịch sử phong trào phụ nữ tỉnh Đồng Nai 1930-2000. Nhà xuất bản tổng hợp Đồng Nai, tr.342-343.

²⁴ Trận đánh ghi theo lời kể của đồng chí Đinh Văn Sáng, nguyên du kích xã Bình Lộc.

²⁵ Ngay ngã ba Trần Phú – Nguyễn Du bây giờ.

chỉ huy trận đánh. Để chuẩn bị cho trận đánh dành thắng lợi 3 du kích mật đã tổ chức điều nghiên nắm kỹ tình hình tại quán Ba Thê và biết được bọn sĩ quan Mỹ, nguy thường xuyên vào đây ăn nhậu vào ban đêm.

Giờ G đã đến, 21 giờ đêm 25/4/1970, 3 đồng chí giả làm khách hàng vào tiệm mua hàng, ăn kem rồi nhanh chóng đi ra lợi dụng bóng tối ném liền 2 trái lựu đạn M26²⁶ cùng một lúc vào giữa đám sĩ quan Mỹ - nguy. Bọn lính trong quán quá bất ngờ, nhiều tiếng la lớn phát ra từ quán Ba Thê đưa thì chết tại chỗ, đưa bị thương lê lét trong các vũng máu, những tên sóng sót thất kinh kêu la ầm ĩ không kịp chống đỡ; còi của các lực lượng cấp cứu và ứng cứu hụ liên tục, lúc này tại hiện trường cảnh sát, quân cảnh, an ninh quân đội, mật vụ... bao vây phong tỏa hiện trường, chúng bắt tất cả những ai có mặt trong khu vực riêng 3 du kích mật sau khi hành động xong chạy về nhà Sáu Tiết²⁷ chờ cơ sở báo tin thắng lợi. Sáng hôm sau địch bắt cả 3 du kích mật;²⁸ tuy nhiên cả 2 đồng chí Lê A, Sáu Tiết nhận mình là khách hàng bị nạn²⁹. Sau một ngày tra tấn không khai thác được gì, đến 17 giờ chiều bọn giặc phải thả ra. Theo nguồn tin cơ sở báo bọn địch chết và bị thương gần 40 tên, trong số có 2 đại úy Mỹ, 5 tên binh định nông thôn, 1 số sĩ quan của Sư đoàn 18 và bọn tình báo. Thắng lợi của trận đánh làm nức lòng quân dân thị xã và vùng ven. Đội du kích Bình Lộc được tặng thưởng huân chương chiến công hạng hai, các đồng chí tham gia trận đánh đều được tặng huân chương chiến công giải phóng hạng 3.

Thực hiện Nghị quyết của Trung ương Cục về đánh phá binh định trong mùa mưa và Nghị quyết của Tỉnh ủy Bà Rịa - Long Khánh (tháng 7/1970). Dưới sự lãnh đạo của Chi bộ xã; quân dân Bình Lộc đã giáng những đòn sấm sét làm cho kẻ thù khiếp vía.

Nhằm thi đua giết giặc lập công chào mừng kỷ niệm 25 năm ngày thành lập Nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa. Ngày 2/9/1970, du kích mật tổ chức trận đánh phục kích bọn lính đi mở đường. Vào những buổi sáng địch thường tổ chức 1 trung đội địa phương quân từ đồn lớn vào Bình Lộc mở đường sau đó tổ chức càn quét, bắt bớ, lộng hành, quấy nhiễu nhân dân. Đội du kích mật quyết định phải đánh diệt chúng để ngăn chặn những hành vi của chúng nhằm hạn chế bớt sự bao vây phong tỏa ngặt ngạt bấy lâu nay. Hai chiến sỹ du kích mật được giao nhiệm vụ tổ chức trận đánh gồm Trương Thị Bằng, Hồ Thị Bảy. Trước khi bước vào trận đánh các chiến sỹ đã điều nghiên kỹ tình hình, nắm chắc quy luật, thời gian đi mở đường của chúng. Vào một đêm tháng 9/1970, các chiến sỹ đội du kích lộ của xã tiến hành gài 1 trái ĐH10, nguy trang kín đáo và xóa dấu vết. Mọi công tác tổ chức cho trận đánh đã hoàn thành chỉ chờ địch lọt vào trận địa ta bố trí sẵn sẽ khai hỏa. Khoảng 6 giờ sáng khi địch lọt vào

---

²⁶ Đồng chí Lê A và 6 Tiết ném lựu đạn

²⁷ Ngay đường rầy xe lửa đường Hùng Vương bây giờ.

²⁸ Địch bắt 3 đồng chí ngay tại cây xăng của công ty Tín Nghĩa gần Xuân Đà trên đường Hùng Vương bây giờ.

²⁹ Riêng đồng chí 5 Thê nhận mình đã ném lựu đạn, địch bắt đưa đi Côn Đảo cho đến ngày giải phóng.

địa điểm gài mìn, 2 du kích mật Trương Thị Bằng, Hồ Thị Bảy điểm hỏa, một tiếng nổ long trời phát ra, đất đá bay rào rào, khói bốc lên; 6 tên địa phương quân chết tại chỗ; lúc đầu địch rối ren, hoang mang, sau đó chúng lấy lại bình tĩnh dùng súng bắn chỉ thiên báo động không ngớt, nhưng các chiến sỹ đã xóa dấu vết theo theo lối mòn nhanh chóng cơ động, rút lui an toàn. Qua trận đánh làm cho bọn bảo an, dân vệ kinh hồn khiếp vía kể cả những tên tề ấp hoang mang, dao động, ngày đêm lo sợ, không dám quấy nhiễu lộng hành như trước.³⁰

Tháng 12/1970 địch đưa ra cái chiêu bài cũ rích gọi là "*Người cày có ruộng*" hòng gạt phỉnh nhân dân mà thực chất là giành giật ruộng đất của nông dân nghèo để biến thành ấp chiến lược, xây dựng căn cứ quân sự. Chi bộ Bình Lộc đứng đầu là đồng chí Nguyễn Ngọc Thân (Hai Thân)³¹ đã kịp thời lãnh đạo, hơn 1000 đồng bào Bình Lộc đã xuống đường đấu tranh chống bắn phá bừa bãi, dùng binh vận tác động bao vây đồn buộc bọn lính bảo an phải co cụm vào đồn, hạn chế càn quét, lùng sục. Quân và dân Bình Lộc làm chủ ấp ban đêm; không những thế nhân dân còn phản đối việc tham gia vào lực lượng phòng vệ dân sự của địch, chống học tập quân sự. Chi bộ chỉ đạo cho du kích kết hợp với đồng bào: chống tập bằng cách khi địch đang tập, du kích sẽ nổ súng chỉ thiên nhiều loạt, đồng bào vờ hốt hoảng ra lớn "*Việt cộng tấn công*" rồi... vút súng bỏ chạy. Nhiều lần như vậy đồng bào trong xã lấy cờ đỏ đấu tranh, kiên quyết không chịu tập quân sự.

Tại Bình Lộc sau khi quân Mỹ rút, thường xuyên trong ấp chiến lược có 1 đại đội bảo an, 2 trung đội dân vệ đóng ở 3 đồn, đồn lớn do đại đội lính bảo an đảm nhiệm đóng ở góc ấp về phía Đông; chúng xây dựng rất kiên cố, có hệ thống hầm nổi và bốn hướng chung quanh là những lớp dây kẽm gai với những bãi mìn dày đặc, đèn pha chiếu sáng suốt đêm. Đây là vị trí quân sự mà chúng cho là "*bất khả kháng*". Hai trung đội dân vệ đóng ở 2 đồn còn lại ở hướng Bắc và hướng Tây Nam, sát bờ đê của ấp chiến lược, để án ngữ hướng tấn công của ta từ hai hướng này.

Tháng 3/1971, địch tổ chức nhiều trận càn quét vào khu vực rẫy của dân mà chúng nghi có cán bộ và du kích Bình Lộc hoạt động, chúng sử dụng cả xe tăng và các phương tiện khác để chở lương thực tiếp tế cho các chốt của địch đóng ở đây; được đồng chí Mai Thị Lan (Bảy Nuôi) báo cáo tình hình quy luật cơ động ra vào của chúng ở Bình Lộc - Long Khánh; các đồng chí du kích xã gồm Nguyễn Văn Mai, Phạm Ngọc Luyện, Trần Tấn Một đã sử dụng mìn chống tăng gài trên đoạn đường vô sở cà phê bà Cò Mi³² phá hỏng một xe tăng; mấy ngày sau cũng trên đoạn đường này, ba chiến sỹ trên đặt 2 trái mìn ĐH 10 phá hỏng 1 xe tăng chở hàng hóa tiếp tế cho địch, giết chết 4 tên Mỹ và thu một số thực phẩm thuốc men.

³⁰ Trận đánh ghi theo lời kể của đồng chí Trương Thị Bằng, nguyên du kích mật xã Bình Lộc.

³¹ Gia đình đồng chí Hai Thân lúc bấy giờ có 4 đảng viên: Nguyễn Ngọc An lực lượng vũ trang Huyện Xuân Lộc hy sinh năm 1973, Nguyễn Thị Đào phó Bí thư Huyện Đoàn Xuân Lộc, Nguyễn Ngọc Hồng Đội Trinh sát vũ trang thị xã Long Khánh.

³² Chồng bà là xếp cò, bà tên Mi nên người dân gọi là Bà Cò Mi.

Để trả thù, sau trận này giặc đột nhập vào căn cứ hậu cần của Huyện Xuân Lộc (ở rẫy bà Năm Cái) chúng đổ quân bằng máy bay, bắn chết một đồng chí bộ đội. Tiếp đến chúng càn vào rẫy bà Năm Tiên, cho máy bay bắn rốc két, vào các chòi rẫy, liên tiếp nhiều ngày, giặc càn quét vùng này rất ác liệt với nhiều xe tăng, xe bọc thép của Mỹ, tổ chức gài mìn và trái nỏ quanh nhiều nhà đồng bào trên đường đi, bờ ruộng, vườn rẫy để uy hiếp tinh thần quần chúng và sát hại du kích, cán bộ về hoạt động.

Tuy nhiên lòng dân đã hướng về cách mạng thì không thể ngăn cản họ. Vào thời điểm này các đường mòn băng qua ấp chiến lược cách xa tâm kiểm soát của địch được nhân dân san lấp viên có để ra vào vườn rẫy cho gần; cứ chiều tối đến bọn lính đều đi gài mìn trên các đường mòn này nhằm không cho cách mạng vào ấp, trong đó có đường mòn trước nhà ông Ngô Văn Tường (Năm Điu) ³³; cơ sở ta đã nắm rõ thực lực, đường đi và thời gian hoạt động của chúng để báo cho Chi bộ biết. Chi bộ đã chỉ đạo cho lực lượng du kích tổ chức mai phục tiêu diệt được 12 tên bảo an. Số còn lại chạy về đồn.

Trong đêm ấy ông Năm Điu đã đưa toàn bộ gia đình thoát ly vào căn cứ cách mạng. Chi bộ nhận định bọn lính sẽ tiếp tục đến nhà bắt bớ gia đình nên đã phân công cho lực lượng du kích cùng với gia đình đột nhập vào ấp để thu gom những hành lý cần thiết, sau đó lực lượng du kích gài lại một trái đạn loại 105 mm (tự chế); đúng như nhận định sáng sớm bọn lính kéo xuống nhà, giật cửa bước vào, trái đạn nổ tên trung úy và 4 tên lính chết tại chỗ.

Hơn một tháng sau vào gần cuối tháng 4/1971, du kích xã lại lập chiến công, từ nguồn tin cơ sở của ta sẽ có 1 xe quân sự của địch đi tiến trạm từ hướng Cua Heo vào Bình Lộc, các đồng chí du kích gồm Phạm Ngọc Luyến xã đội trưởng, Lê A xã đội phó, Trần Tấn Một chính trị viên phó, Sáu Tiết, sau khi hội ý đã quyết định tổ chức trận đánh, các đồng chí lợi dụng địa hình vận động đặt trái ĐH8 gần đồn cầu Bình Lộc; khoảng 8 giờ sáng, đúng như dự báo tình hình của cơ sở, xe đột chở bọn lính từ đồn lớn Bình Lộc chạy ra, ta phát hỏa phá hủy xe đột không chạy được, lúc này du kích xã chia thành 2 mũi sử dụng tiểu liên AK bắn mãnh liệt vào chiếc xe, bọn địch hoảng loạn, kết quả ta diệt 5 tên trong đó có 1 trung úy địa phương quân, thu 3 súng AR15, 1 Col45 và một số quân trang, quân dụng; lực lượng du kích rút lui an toàn. ³⁴

Trước những thắng lợi của quân dân Bình Lộc, Chi bộ đã tổ chức những cuộc mít tinh chớp nhoáng tại cầu Bình Lộc, Cây Da, Đồi Mít với hơn 500 người tham gia, phấn khởi, chào mừng thắng lợi của cách mạng, khẳng định sự thất bại của Mỹ - Ngụy là điều không thể tránh khỏi, nhân dân vô cùng phấn khởi và tin tưởng vào chiến thắng của cách mạng.

---

³³ Có con gái Ngô Thị Hồng Đào thoát ly theo cách mạng.

³⁴ Trận đánh ghi theo lời kể của đồng chí Trần Tấn Một, xã đội trưởng Bình Lộc 1972-1974.

Tháng 5/1971, Xuân Lộc – Định Quán nhập thành 1 huyện ; tách thị xã Long Khánh thuộc phân khu Bà Rịa, Bình Lộc thuộc Xuân Lộc - Định Quán. Bảo Vinh được chọn làm địa bàn đứng chân hoạt động của Thị ủy. Chi bộ Bình Lộc do đồng chí Nguyễn Thị Đồi (Tu Đồi) làm Bí thư, các đoàn thể, cơ sở, lực lượng du kích lộ và mật được củng cố để phát triển phong trào cách mạng tại địa phương.

Những căn cứ kháng chiến cũng được quan tâm xây dựng, củng cố như căn cứ Ba Gạo, Suối Đá, Cây Me, Cây Tung, Cây Da, Đồi Chuối, Cầu Sắt, Tín Nghĩa, Hai Dầu, căn cứ Mây, Bảy Sầu Riêng, Bà Cúi, Bà Ba Chôm Chôm , Bà Tư Kỳ, Bà Cò, cứ lồm Tre, Nùng Hai, Hai Thử, Hai Bích Tô, căn cứ Cau..... những khu vực này đủ điều kiện “*Thiên thời, địa lợi, nhân hòa*” vừa thuận lợi cho ta xây dựng căn cứ kháng chiến, tạo thế trận hậu phương vững chắc, vừa thuận lợi với việc chỉ huy, chỉ đạo cuộc kháng chiến chống Mỹ tại Bình Lộc; chung quanh căn cứ có công sự chiến đấu; trở thành một hậu cứ liên hoàn với các căn cứ trong khu vực. Tại căn cứ, mặc dù trong điều kiện vô cùng khó khăn, gian khổ bởi sự đánh phá ác liệt của Mỹ, nguy bằng những phương tiện chiến tranh hiện đại nhưng lực lượng cách mạng của Bình Lộc vẫn kiên cường bám trụ và xây dựng, phát triển những khu căn cứ ngày càng vững mạnh, khu căn cứ thường xuyên được cải tạo, đào hầm hào, làm rào cản, tạo thành một hệ thống trận địa vừa có tác dụng phòng ngự vừa bày thế trận chiến đấu. Các cuộc chiến đấu chống địch càn quét trong những căn cứ của Bình lộc đã góp phần tiêu diệt một bộ phận sinh lực và vũ khí trang bị của chúng. Địa thế, lòng dân và chiến thuật bố trí hợp lý đã làm cho những căn cứ ở Bình Lộc trở thành “*mái nhà an toàn*” cho các lực lượng của ta. Địch đã nhiều lần tổ chức các trận càn quét vào căn cứ nhằm tiêu diệt cơ quan đầu não của Bình Lộc nhưng cuối cùng đều bị thất bại.

Để tăng cường và củng cố cho huyện Xuân Lộc - Định Quán. Tỉnh ủy giải thể Tiểu đoàn 2, thành lập bộ đội địa phương K8 (thuộc huyện Xuân Lộc). Sau khi thành lập bộ đội K8 phối hợp với du kích Bình Lộc tổ chức chống càn. Vào tháng 8/1971, đội du kích Bình Lộc do đồng chí Lê A chỉ huy đã dùng mìn ĐH tấn công đồn Bình Lộc, phá hủy 1 xe quân sự, diệt 8 tên bảo an, làm bị thương 9 tên khác, thu 6 súng. Sau trận đánh địch phản kích, chúng tổ chức càn quét suốt 10 ngày vào Bình Lộc. Du kích địa phương được lực lượng K8, bộ đội huyện Xuân Lộc hỗ trợ đã xây dựng công sự, liên tục gài trái chống địch càn quét. Trong 7 trận chống càn đã loại khỏi vòng chiến đấu trên 100 tên bảo an làm cho quân nguy hoang mang dao động mạnh.

Thừa thắng xông lên; đêm 16/9/1971, Đội du kích mật Bình Lộc nhận nhiệm vụ đánh thọc sâu đánh vào đầu não địch ở thị xã Long Khánh. Tổ du kích gồm Bùi Văn Chúc, Hồ Văn Đông, Võ Đình Bảy trực tiếp tham gia trận đánh, khoảng 20 giờ đêm nhân cơ hội đông đảo, bọn sĩ quan Mỹ, Ngụy mới đi càn về kéo nhau đến rạp hát Đồng Tâm³⁵ xem phim, lúc này các du kích mật đang ở trên lầu của rạp hát, đến thời

³⁵ Rạp hát Đồng Tâm nằm phía sau nhà hát Xuân Lộc cũ

điểm thích hợp đồng chí Lê A ném 1 trái lựu đạn M26 xuống ngay bọn lính đang ngồi bên dưới, một tiếng nổ vang lên trong rạp hát, bọn lính rối loạn đưa chết, đưa bị thương, la hét âm ỉ, những tên còn sống sót cố chen qua cửa để giữ lấy mạng sống, lúc này còi báo động hú liên tục, riêng các du kích Bình Lộc rút lẹ, an toàn; theo nguồn tin diệt và làm bị thương 47 tên. Một lần nữa, du kích Bình Lộc được tặng thưởng huân chương chiến công hạng 2. Tiếp theo đó giữa tháng 10/1971, lực lượng DI đã bắn rơi 1 máy bay (cán gáo) của Mỹ ở đình Bình Lộc, nhiều tên chết và bị thương.

Phối hợp với mũi tiến công vũ trang, nhân dân và du kích Bình Lộc tham gia cuộc đấu tranh chính trị do Thị ủy Long Khánh chỉ đạo. Ngày 22/9/1971, nhân sự kiện bọn phòng vệ dân sự bắn chết hai cô gái và làm bị thương vợ của ông Năm Đức tại Bảo Vinh A, được sự chỉ đạo của Thị ủy Long Khánh, Chi bộ mật Bảo Vinh A đã lãnh đạo bà con đưa 2 xác nạn nhân ra thị xã đấu tranh. Cuộc đấu tranh được đồng bào Bình Lộc, Bảo Vinh B, Suối Chồn ủng hộ. Bọn địch báo động toàn thị xã, quân cảnh, cảnh sát dã chiến trang bị khiên mây, lựu đạn hăm dọa đàn áp. Đoàn biểu tình bị chặn lại ở ngã ba đường ray xe lửa.³⁶ bằng hàng rào kẽm gai. Nhân dân thị xã, Bình Lộc, Bảo Vinh tích cực tiếp tế lương thực, nước uống cho đoàn biểu tình. Hai tên thiếu tá nguy ở Long Khánh đòi đưa hai xác nạn nhân về nhà rồi giải quyết sau, đồng bào phần nộ hô vang khẩu hiệu: *"Đả đảo bọn giết người"* và kiên quyết đấu tranh cho đến thắng lợi. Hai xác nạn nhân đặt trên hai tấm ván, khiêng đi đầu đoàn biểu tình như giục thêm lòng căm thù, mặc dù trời nắng gắt, nhưng đồng bào vẫn tiếp tục cuộc đấu tranh. Nhiều bà con đòi phá rào đi gặp tên Tỉnh trưởng Long Khánh. Trước khí thế đấu tranh của quần chúng, 2 giờ chiều, nguy quyền Long Khánh phải chấp nhận các yêu sách, chi phí chôn cất và bồi thường cho các nạn nhân.

Cuộc đấu tranh chính trị của nhân dân xã Bảo Vinh, Bình Lộc... đang còn âm vang nóng bỏng, tiếp đó đã bùng lên cuộc đấu tranh chống bầu cử độc diễn của tên độc tài Nguyễn Văn Thiệu. Các đồng chí lãnh đạo Thị ủy như đồng chí Nguyễn Thanh Phong, Lê Thị Huệ đã theo sát cuộc biểu tình để chỉ đạo cuộc đấu tranh này. Hàng ngàn đồng bào các ấp Bảo Vinh A, B, Bình Lộc, thị xã Long Khánh đã xuống đường với các khẩu hiệu mang nội dung chống độc diễn, chống chiến tranh, đòi Thiệu từ chức...Đồng bào tham gia cuộc đấu tranh ở bên trong chùa Vĩnh Khánh³⁷ trang bị các chai đựng xăng có mồi lửa, bên ngoài thương phé binh lãn các bánh xe để làm rào cản ngăn cảnh sát và không cho xe chạy. Đoàn biểu tình hàng ngàn người đã án ngữ trước cổng chùa với các khẩu hiệu *"Đả đảo Thiệu - Hương, tay sai đế quốc Mỹ"*, *"Bầu cử độc diễn là chà đạp dân chủ, phản bội dân tộc"*, dùng gạch đá ném vào địch, dùng bom xăng tự tạo đốt xe cảnh sát. Chính quyền nguy đã cho lính đàn áp làm bị thương hàng chục người dân. Các cuộc đấu tranh mạnh mẽ và kéo dài này đã làm cho cuộc bầu cử độc diễn ngày 03/10/1971 của Thiệu ở Long Khánh thất bại hoàn toàn.

---

³⁶ Đường Trần Phú bây giờ

³⁷ Chùa Long Thọ ngày nay

Từ ngày 4/10/1971 cũng tại chùa Vĩnh Khánh, nhân dân Bảo Vinh, Bình Lộc cùng đồng bào các nơi tham gia các cuộc đấu tranh lên án những tên tay sai nguy quyền tại thị xã như Nguyễn Văn Chuyên, Nguyễn Mộng Long tiểu khu trưởng và phó tiểu khu Long Khánh, Lý Văn Chơn chỉ huy trưởng cảnh sát Xuân Lộc với các biểu ngữ: "*Cực lực lên án hành động ngoan cố của tên gia nô Nguyễn Văn Chuyên tỉnh trưởng Long Khánh*", "*Lý Văn Chơn là con chó chạy theo đô la Mỹ*".

Phối hợp với đấu tranh chính trị là hoạt động vũ trang; cuối năm 1971, lực lượng du kích trong đó có đồng chí Luyến, Một vào nhà Bà Ba Chùa để lấy quà tết, đồng chí Luyến hẹn ăn tết xong sẽ vào, không ngờ những lời nói của đồng chí Luyến đã bị 2 mật báo viên của địch nghe được. Vào một đêm trăng rằm lực lượng ta chia thành 2 mũi; mũi 1 gồm Luyến, Lê A, mũi 2 gồm Một, Bảy Nếp, Phi, Hùng đi vào áp và ra hướng đồn lớn; trong lúc này bọn lính bảo an đã vào nhà và lấy giấy căn cước của ông Ngô Văn Lương³⁸; du kích mật Ngô Thị Liễu liền chạy báo cho đơn vị biết; tuy nhiên đồng chí Luyến không tin. Lúc này địch đã phục kích ta tại nhà bà Ba Chùa. Lực lượng du kích nằm trong tình thế vô cùng khó khăn, nếu không nhanh chóng cơ động sẽ bị mất mát, hy sinh nhiều. Trước tình huống nguy hiểm, đồng chí Một ra lệnh cho tổ của mình vận động thật nhanh qua khỏi đội hình phục kích của địch, đồng thời triển khai lực lượng đánh địch; riêng mũi của đồng chí xã đội trưởng Phạm Ngọc Luyến lên khoảng 5 mét gặp bọn lính, không kịp ẩn nấp, đồng chí Luyến sử dụng K54 bắn chết tên Chín³⁹ tại chỗ; bọn lính quay qua bắn vào đồng chí Luyến hy sinh, lúc này địch bỏ chạy qua đường lọt ngay vào vị trí phục kích của tổ đồng chí Một chỉ huy; để trả thù cho đồng đội toàn đội du kích đồng loạt nổ súng tiêu diệt 7 tên, thu 1 M79, tên trưởng ấp ác ôn Thom bị thương; ta hy sinh 1, bị thương 1, mất 1 khẩu AK. Qua trận đánh đội du kích đã rút ra được bài học kinh nghiệm xương máu trong công tác phòng gian, bảo mật, nếu lơ là mất cảnh giác sẽ mất mát, hy sinh là điều không tránh khỏi.⁴⁰

Trong thời gian này, lực lượng du kích mật hoạt động khá mạnh, ngày 2/4/1972, đồng chí Lê A và Trần Tấn Một giao nhiệm vụ cho du kích mật Hoàng Văn Trường tổ chức đánh bọn cảnh sát ở xã Phú Cường huyện Định Quán, sau khi điều nghiên nắm chắc quy luật hoạt động của địch, đồng chí Trường ném 1 trái lựu đạn M26 diệt 2 tên và bị thương 1 tên, sau đó bị lộ đồng chí Trường thoát ly vào đội du kích xã Bình Lộc.

Phong trào diệt ác cũng diễn ra quyết liệt; Chi bộ do đồng chí Nguyễn Ngọc Thân (Hai Thân) làm Bí thư cùng toàn đội du kích xác định muốn phá kềm phải tiến hành diệt ác phá kềm. Những tên tề điệp, thám báo, chiêu hồi có nợ máu với nhân dân đều bị cảnh cáo, nếu ngoan cố sẽ ra tay trừng trị đích đáng; được sự chỉ đạo của Chi bộ, đội du kích Bình Lộc đã bố trí diệt tên trưởng ấp Thom, một trong những tên trưởng

³⁸ Ba của du kích mật Ngô Thị Liễu.

³⁹ Chín là trung đội phó nghĩa quân.

⁴⁰ Trận đánh ghi theo lời kể của đồng chí Trần Tấn Một, xã đội trưởng Bình Lộc 1972-1974.

áp có nhiều nợ máu và có quá trình hoạt động rất đặc lực cho giặc chống lại cách mạng, chống nhân nhân, cha tên Thơm trước kia đi lính cho Pháp. Trong khi nhiều tên không dám làm trưởng ấp thì tên Thơm rất tự hào với chức trưởng ấp Bình Lộc. Mặc dù thuộc vào loại khét tiếng ác ôn nhưng hắn cũng rất sợ chết. Việc ăn ở đi lại của hắn rất thất thường, khi thì ra ở thị xã, khi vô ấp, lúc lên ngũ với tụi lính ở các đồn, vì thế nhiều lần tìm diệt hắn rất khó khăn. Đồng bào Bình Lộc rất căm ghét tên Thơm. Tuy làm trưởng ấp nhưng hắn ở thị xã, thường xuyên cùng với bọn tay sai về ấp bắt bớ, dọa nạt đồng bào những ai bị bắt, hắn đánh đập rất dã man. Mạng lưới tình báo gián điệp, đánh phá cách mạng do hắn cầm đầu hoạt động gay gắt hơn bất cứ thời tên trưởng ấp nào ở Bình Lộc. Hắn bắt đầu cũng cố áp chiến lược thường xuyên đề phòng ta đột ấp, bà con đi rẫy đem cơm theo nó lấy cây đâm vào gô cơm. Thậm chí thấy bới cơm nhiều là bắt ngồi ăn rồi mới cho đi, nó quy định đồng bào làm rẫy phải đi và về đúng giờ nếu không hắn cho lính bắn pháo vào rẫy chết phải chịu hoặc cho là theo Việt cộng sẽ bị tù.

Đội du kích Bình Lộc trước đó đã thực hiện án tử đối với hắn trong một trận đánh trước mà đồng chí Luyến đã hy sinh, còn hắn chỉ bị thương, sau đó tiếp tục làm trưởng ấp, tiếp tục gây nhiều nợ máu với nhân dân. Không thể để hắn lộng hành, ngang ngược, quấy nhiễu nhân dân. Đội du kích xã hạ quyết tâm phải diệt bằng được tên Thơm trưởng ấp để ổn định phong trào tạo thuận lợi cho cán bộ, chiến sĩ hoạt động.

Ngày 14/5/1972 tên Thơm về ấp hoạt động. Được cơ sở báo tin, đội du kích bàn nhiều phương án diệt tên ác ôn này. Cuối cùng các chiến sĩ du kích chọn phương án: Đột nhập vào nhà tên Thơm đang làm việc để diệt, Đội du kích chia làm hai tổ, 1 tổ phục kích chặn đường cứu viện của bọn lính ở đồn. Tổ 2 gồm 3 đồng chí Lê A - xã đội trưởng, đồng chí Năm Hữu, Trần Tấn Một cải trang như những người đi làm rẫy về mặc quần cụt, vũ khí được ngụy trang trong bó củi.

Tên Thơm đang làm việc, trong một căn nhà của bà con hắn. Hắn để súng ngắn trên bàn. Song, hắn không ngờ đã hiện ra trước mặt hắn là các chiến sĩ trẻ du kích khoảng cách thu ngắn dần: 10 thước, 7 thước, rồi 5 thước... tên Thơm ngược mắt nhìn ra, hắn hoảng sợ chụp cây súng ngắn Rulô bắn vào đồng chí Lê A, nhưng không ai trúng đạn cả 3 du kích đã bắn những loạt đạn AK cắm thù vào tên Thơm, hắn gục ngã tại chỗ. Tên Thơm đền tội, quần chúng vô cùng hả dạ. Bọn tề ấp ở Bình Lộc hốt hoảng lo sợ. Đồng bào được đi lại làm ăn cả ngày. Đội du kích Bình Lộc được bà con trong ấp vô cùng thương mến và che chở.

Ít lâu sau, địch đưa tên Hiếu làm trưởng ấp Bình Lộc. Du kích được lệnh trên phải trừ khử tên này. Tổ du kích gồm đồng chí Trần Tấn Một, Lương Tấn Nền, Nguyễn Hữu phục kích trên bờ đê, hắn cùng đi trên xe honda 68 cùng với 3 tên lính đi bộ theo sau. Khi tên Hiếu vào tầm ngắm đồng chí Một khai hỏa 1 quả M79, lúc này hai đồng chí Nền và Hữu nổ súng diệt được 3 tên lính, còn tên Hiếu bị thương thoát

chết, để lại 1 súng AR 15 và 200 viên đạn cùng với chiếc xe Honda của hắn bị phá hủy. Tên trưởng ấp Hiếu sợ xanh mặt, bỏ chạy một mạch mất mất tích, bỏ luôn chức trưởng ấp, không dám trở về. Cả mấy tháng liền Bình Lộc không có trưởng, phó ấp.

Trước thế suy yếu của bọn lính bảo an, dân vệ ở các đồn Bình Lộc, bọn địch lập thêm một đồn bót cảnh sát tại ngã ba Cua Heo vào Bình Lộc, cách thị xã Long Khánh chừng vài trăm mét để khống chế, kèm kẹp đồng bào Bình Lộc đi chợ, sinh hoạt mua bán, chúng ra lệnh hạn chế việc đồng bào ta mua hàng hóa, đồ đặc biệt là gạo, chúng cho rằng mua nhiều là tiếp tế cho Việt Cộng. Cảnh sát dã chiến đóng giữ ở đồn bót Cua Heo này nhưng thường xuyên kéo nhau vào Bình Lộc lùng sục, bắt bớ cơ sở cách mạng và đàn áp đồng bào; chúng bắt rồi thả, sau đó quy định phải trình diện chúng một tháng 1 lần. Âm mưu này rất nham hiểm làm cho một số đồng bào Bình Lộc nghi ngờ lẫn nhau.

Quyết tâm của Đội du kích Bình Lộc là phải đánh sập đồn bót gác này, trừng trị bọn cảnh sát dã chiến ác ôn, tạo sự yên tâm cho đồng bào. Đêm 16/6/1972, năm đồng chí du kích trẻ với một quả mìn ĐH10 vượt qua gần 4 cây số đường mất hơn một tiếng đồng hồ vừa đi vừa làm ám hiệu thông báo cho nhau để lọt qua các trạm gác của địch, đã nhanh chóng đặt trái mìn và chờ cả trung đội cảnh sát dã chiến đi tuần về mới châm điện. Trạm kiểm soát bị phá hủy, diệt gọn trung đội cảnh sát dã chiến. Các chiến sĩ du kích rút lui an toàn.

Hai tuần lễ sau; Đội du kích Bình Lộc lại lập công lớn, ta tổ chức phục kích đánh một trung đội địa phương quân cơ động của địch; lực lượng tham gia trận đánh một đại đội thiếu⁴¹ của K9 mới được thành lập, đội cối thuộc huyện đội Xuân Lộc và du kích xã Bình Lộc, chia thành 3 mũi, mũi khóa đầu do đồng chí Lê A phụ trách, mũi 2 đồng chí Sáu Quân chỉ huy, mũi khóa đuôi do đồng chí Trần Tấn Một phụ trách; trước trận đánh mũi khóa đầu đã gài 2 mìn ĐH 8, mũi khóa đuôi đã gỡ hết lựu đạn của địch, đồng thời đồng chí Một gài 2 trái mìn claymore⁴² để diệt địch.

Sau khi nắm được quy luật đi lại của chúng, các đơn vị phối hợp tổ chức trận đánh vào khoảng 5 giờ 30 sáng ngày 30/6/1972, khi địch bắt đầu hành quân ra khỏi đồn lớn đến vị trí phục kích của ta, cối 60 được khai hỏa đó cũng là tín hiệu hợp đồng các lực lượng đồng loạt tiêu diệt địch. Tổ khóa đầu điểm hỏa hai trái mìn ĐH8 một số tên chết và bị thương, tổ khóa đuôi gây nổ 2 mìn claymore những tiếng nổ vang lên, khói lửa bốc mù trời, xác người và máu cùng những tiếng kêu la hoảng loạn vang lên

---

⁴¹ Khoảng 20 đồng chí

⁴² Mìn M18A1 Claymore thường sử dụng trong các trận đánh phục kích đối phương. Đây là một loại mìn định hướng có khả năng gây sát thương cực cao trên chiến trường. Claymore khi nổ, bắn ra các viên bi bằng thép về phía trước, theo hình vòng cung góc 60°, trong vòng bán kính 100 m. Mỗi quả Claymore đều có 2 tia sáng cùng quay về một hướng, khi kẻ địch chạm 2 tia sáng này, mìn sẽ nổ. Thực tế cho thấy có những trường hợp đặt Claymore hướng vào trong vật cản, dẫn đến kẻ địch chạy qua nhưng mìn cũng không phát nổ.

cả một vùng địch; cùng lúc này các mũi 2 và 3 cùng du kích xã tổ chức hỏa lực, lựu đạn và thủ pháo, súng cá nhân bắn mãnh liệt vào đội hình địch và xung phong tiêu diệt địch, trận đánh diễn ra rất nhanh cối 60 bắn vào đồn lớn yểm trợ cho lực lượng ta nên địch không kịp ứng cứu cho nhau, chỉ trong chớp nhoáng 14 tên địch bỏ mạng tại chỗ, ta thu 10 súng AR15, 01 M79, 01 máy PRC25 và một số quân trang, quân dụng. Chúng gọi bộ đàm tới tập yêu cầu ứng cứu, nhưng các đồng chí du kích đã làm chủ trong áp 3 tiếng đồng hồ để giải quyết thương binh, tử sĩ, lực lượng ta bí mật rút ra căn cứ an toàn, làm cho quân địch mất phương hướng phản kích lại. Trong trận đánh này đồng chí Lê A⁴³ đã anh dũng hy sinh, để lại trong lòng quân dân Bình Lộc một niềm thương tiếc vô hạn. Chi bộ Bình Lộc mất một chiến sĩ dũng cảm, một đồng chí trẻ tuổi, đầy nhiệt huyết vừa ngã xuống. Sau trận đánh này Chi bộ đã phát động phong trào trong toàn đội du kích "*Học tập và noi gương chiến đấu dũng cảm của đồng chí Lê A*"; trước sự hy sinh của đồng chí xã đội trưởng Lê A toàn đội du kích lộ và mật quyết tâm chiến đấu đến cùng để bảo vệ quê hương thân yêu. Đồng chí Trần Tấn Một được cử làm xã đội trưởng Bình Lộc.

Vừa đánh địch tại Bình Lộc, đội du kích mật tổ chức nhiều trận đánh táo bạo trong nội ô thị xã. Tháng 7/1972 tổ du kích mật Bình Lộc gồm Võ Văn Bảy, Bùi Văn Chúc, Hồ Văn Đông lập được chiến công, khoảng 20 giờ tối một xe jeep chở bốn lính dừng lại trước nhà thờ chánh tòa để vào quán gần đó ăn kem, du kích mật Bảy Gạo lên đặt trái hẹn giờ⁴⁴, du kích mật Bùi Văn Chúc thấy chưa được nên đã lên xe điều chỉnh lại vị trí của trái mìn, sau đó 3 du kích mật về nhà, theo cơ sở báo lại khoảng 20 giờ 45 phút đêm đó khi bốn lính lái xe về thì phát nổ, 5 tên lính trên xe chết thiệt mạng trong đó có 1 đại úy; mấy hôm sau cũng 3 du kích mật này đã đặt trái hẹn giờ phá hủy 1 lỗ cốt ngay tại Cua Heo mà chúng vừa xây dựng; du kích mật Hoàng Đình Giả, Võ Văn Bảy, Hồ Văn Đông, Bùi Văn Chúc sử dụng ĐH8 đánh bọn địa phương quân tại Trường tiểu học Bình Lộc⁴⁵ diệt 5 tên.⁴⁶

Cũng cần nói thêm rằng trong thời gian này, không ngày nào du kích không chạm súng với địch, trận nhỏ, trận lớn. Với những trận đánh có tính quyết định, dứt điểm,

---

⁴³ Anh hùng Lê A sinh năm 1953, dân tộc Kinh, quê ở huyện Quế Sơn, tỉnh Quảng Nam. Khi hy sinh, đồng chí là đảng viên, xã đội trưởng Bình Lộc, huyện Xuân Lộc, tỉnh Đồng Nai. Năm 1970, mới 17 tuổi, Lê A đã vào du kích, tham gia chiến đấu, bảo vệ xóm làng. Với 113 trận, Lê A diệt được 143 tên địch (trong đó có 13 tên Mỹ, 43 tên sĩ quan ác ôn), phá hủy 4 xe quân sự, thu 7 súng. Anh còn táo bạo vào đồn địch gỡ được 167 quả mìn và lựu đạn, tích lũy thêm vũ khí đánh giặc. Mới hơn 18 tuổi đời, chưa đầy 2 tuổi quân, Lê A đã chiến đấu bền bỉ nhiều trận, dũng mãnh, xông xáo, dứt điểm, giành hiệu quả cao. Tấm gương hy sinh oanh liệt của Lê A thôi thúc lớp trẻ và đồng đội của anh xông lên hăng hái diệt địch, giải phóng quê hương. Đồng chí được tặng thưởng Huân chương Chiến công giải phóng hạng Ba, 3 Bằng khen, 11 Giấy khen, 2 năm liền được bầu là chiến sỹ thi đua. Ngày 6/11/1978, Lê A được Chủ tịch nước Cộng hòa xã hội chủ Việt Nam truy tặng danh hiệu Anh hùng lực lượng vũ trang nhân dân.

⁴⁴ Nhờ có mìn ĐH, trái hẹn giờ do Công trường thị xã chế tạo các trận đánh đem lại hiệu quả rất cao.

⁴⁵ Trường Mầm non Bình Lộc bây giờ.

⁴⁶ Các trận đánh ghi theo lời kể của đồng chí Võ Văn Bảy, nguyên du kích mật xã Bình Lộc.

khiến kẻ địch sa vào tình trạng hỗn loạn, hoang mang lo sợ, chúng bất lực khi phải đối phó với một cuộc chiến tranh du kích dai dẳng.

Công tác binh vận cũng được Chi bộ quan tâm lãnh đạo, dựa vào lực lượng quần chúng và gia đình binh sỹ, bằng nhiều hình thức tác động lôi kéo con em đảo ngũ về với gia đình, làm rã ngũ bọn bảo an, dân vệ, ta đã cảm hóa được 15 binh lính bỏ ngũ về với cách mạng, vô hiệu hóa 3 đồn giặc, nắm tình hình, âm mưu kế hoạch của địch, tạo điều kiện cho lực lượng vũ trang diệt địch, làm rã ngũ 1 trung đội phòng vệ xung kích có vũ trang đầy đủ, 3 tên tề áp không làm việc cho địch. Mũi binh vận kết hợp chặt chẽ với chính trị, quân sự qua đó đã vận động binh lính địch hỗ trợ cho cách mạng gạo, thuốc men để phục vụ cho kháng chiến; góp phần bức rút, bức hàng các đồn bót của địch góp phần giải phóng Bình Lộc sau này.

Để kịp thời đẩy mạnh phong trào cách mạng, tạo điều kiện giành thắng lợi trên mặt trận đấu tranh ngoại giao ở Paris, tháng 8/1972, Trung ương Cục miền Nam quyết định bố trí lại chiến trường. Khu uỷ miền Đông Nam Bộ được thành lập lại. Phân khu Bà Rịa được giải thể để thành lập lại tỉnh Bà Rịa, Long Khánh. Đồng chí Phạm Văn Hy (Tu Hy), Bí thư Tỉnh uỷ; đồng chí Phạm Lạc (Tu Lạc), Tỉnh đội trưởng. Huyện Xuân Lộc tách ra làm hai huyện: Xuân Lộc và Định Quán, thị xã Long Khánh thuộc tỉnh Bà Rịa, Long Khánh. Thị xã Long Khánh vẫn là đơn vị do Tỉnh uỷ trực tiếp lãnh đạo. Lực lượng vũ trang thị xã gồm Đội biệt động và trinh sát vũ trang, du kích các xã trong đó có Bình Lộc.

Thực hiện đợt cao điểm tháng 10/1972 của Tỉnh và Phân khu Bà Rịa phát động nhằm tiến lên mạnh mẽ hơn nữa đánh bại kẻ thù giải phóng các xã trên địa bàn, đội du kích Bình Lộc lúc này chỉ có 6 đồng chí, lãnh trách nhiệm bao vây và cô lập sự hoạt động của địch ở 3 đồn. Sau đó, kết hợp thế trận 2 chân 3 mũi để phá rã các chốt này, giải phóng đồng bào khỏi sự áp bức của giặc.

Ngày 15/8/1972 quân và dân Bình Lộc bắt đầu vào đợt tiến công bao vây đồn địch. Mục tiêu đầu tiên là đồn lớn do bọn lính bảo an đóng giữ. Du kích vừa rải truyền đơn, vừa phát loa kêu gọi và quy định chúng không được ra áp hoạt động vì ấp là vùng giải phóng. Lúc đầu địch còn ngoan cố dùng súng cối và đại liên bắn bừa bãi vào ấp và thách thức du kích đánh đồn. **Đêm hôm sau, các đồng chí du kích** đã bí mật áp sát cổng đồn dùng đầu đạn 105 ly gài rồi phát loa kêu gọi cả 03 đồn cùng một lúc. Địch lại bắn ra khiêu khích. Khi trời sáng 1 xe Jeep chở tên trung úy và bọn lính vừa lái xe ra cổng đồn thì trái nổ, cả bọn trên xe banh xác, chiếc xe bị phá hủy, một số tên bảo an trong đồn hoảng loạn bỏ chạy ra ấp. Tuy bọn bảo an có chùn lại, nhưng một số tên ác ôn vẫn còn ngoan cố. Thay vì đi ra cổng trước chúng mở một lối đi khác. Đồng thời cho tụi lính dân vệ đi mở đường buổi sáng để tránh mình.

Trước tình hình trên, đội du kích Bình Lộc triển khai kế hoạch mới, vừa diệt bọn đi mở đường, vừa đánh bọn bảo an trong đồn. Quyết tâm chiếm đồn lớn của địch. Lợi dụng đêm tối, anh em du kích tiến sát cổng đồn đặt một trái nổ ngay cổng đồn. Sáng ra

khi bọn dân vệ đi dò đường, tổ du kích đã chặn đánh diệt 9 tên tại chỗ, một số tên bị thương kêu cứu chi viện. Bọn bảo an trong đồn vừa chạy ra đến cổng thì chạm trái nổ thêm 3 tên chết trong đó có một chuẩn úy. Du kích phát loa kêu gọi địch đầu hàng. Bị bao vây và nhiều tên bị diệt, bọn lính bảo an hoảng loạn bỏ chạy. Du kích tiến vào chiếm lĩnh đồn rẫy, phá đồn và lô cốt.

Phát huy thắng lợi, du kích Bình Lộc vẫn tiếp tục nắm tình hình của 2 đồn còn lại. Rút kinh nghiệm của trận đánh đồn rẫy, du kích đã đào hào bao vây đồn chặt, khống chế sự đi lại của địch rất ráo riết, cùng với phát loa kêu gọi địch đầu hàng, quần chúng trong ấp tìm vợ con của bọn lính vào đồn để kêu gọi chồng con của họ bỏ đồn rút đi hoặc ra đầu hàng trở về với nhân dân. Trước sức mạnh đấu tranh của quân và dân Bình Lộc, ngày 20/9/1972, dân vệ ở các đồn phải bức rút. Như vậy trong vòng hơn 1 tháng, cả 3 đồn địch ở Bình Lộc đã bức rút hoàn toàn. Nhân dân Bình Lộc nổi dậy san bằng các đồn, bót phá tan áp chiến lược, bắt tay xây dựng bảo vệ vùng giải phóng. Chi bộ Bình Lộc đã nhanh chóng chỉ đạo phong trào đấu tranh với địch, kết hợp với du kích đưa hơn 50 gia đình vào ruộng rẫy làm ăn, xây dựng vùng giải phóng, mở trường học cho con em, có tủ thuốc cho nhân dân, thành lập các đoàn thể. Nó đánh dấu một bước ngoặt mới của cách mạng. Việc thành lập vùng giải phóng và tồn tại như muốn khẳng định sự độc lập tự do là lẽ tất yếu.

Tháng 12/1972, địch đưa một lực lượng lớn vào lấn chiếm Bình Lộc, phá hoại cuộc sống của đồng bào ta. Bọn lính trả đũa, chúng tổ chức nhiều đợt càn quét. Chúng vừa truy tìm cơ sở cách mạng, vừa thị uy để lấy lại tinh thần sau những đợt tấn công táo bạo của du kích, bên cạnh đó địch gài mìn, trái nổ dày đặt ở ấp chiến lược và tuần tra thường xuyên để ngăn chặn du kích đột áp đánh phá. Bọn lính nguy, mật vụ, tề ấp được thể lần tới, lòng sục, kèm kẹp đàn áp các gia đình cách mạng. Tình hình ở Bình Lộc lại thêm căng thẳng. Quyết không để chúng lộng hành. Đêm 26/12/1972 du kích Bình Lộc sử dụng vũ khí tự tạo diệt 12 tên địch trong đó có tên trung úy.

Với những thắng lợi dồn dập, đội du kích Bình Lộc tỉnh Bà Rịa – Long Khánh được công nhận là xã có phong trào du kích khá nhất trong những năm đấu tranh ác liệt nhất 1970-1971. Báo cáo năm 1971 của Bộ Tư lệnh Phân khu Bà Rịa đã đánh giá: *"Bản thân du kích Bình Lộc tự lực tiến công diệt tui (nhỏ hơn bót), đánh đúng đối tượng, làm chủ tình hình, thu vũ khí, phá rã phòng vệ dân sự, gây cho địch hoang mang, bỏ chạy, tạo sơ hở ta tiến công, chuyển thế phong trào cách mạng, tự lực giải quyết khó khăn, tạo thời cơ mới cho địa phương, đã giúp bài học tốt về chỉ đạo và khả năng đánh phá bình định cho toàn Tỉnh".*

Lòng dân chính là cái nôi lớn của cách mạng, cán bộ, du kích Bình Lộc đi qua cuộc chiến một cách bình thản và tự tin cũng chính nhờ vào thế trận lòng dân. Nhân dân trở thành bức rào chắn chở che, đùm bọc an toàn cho từng cán bộ, chiến sỹ. Trước sự ruồng bỏ ác liệt của địch, tổn thất về lực lượng và sự gián đoạn các nguồn tiếp tế là điều không thể tránh khỏi. Thế nhưng, nhân dân vẫn hướng về cách mạng. Má Tám

Nhà Trường, má Mai Thị Lan (má Bảy Nuôi), má Mười Thành, má Huỳnh Thị Khuyên, má Bình Thị Sen, ông Nguyễn Ngọc Bồi, gia đình Bác Tám Điếc, gia đình ông Mười Tồn, ông Tư Nhãn, ông Hai Thử, ông Võ Văn Về, ...là những điển hình trong phong trào đóng góp nuôi quân, phục vụ hậu cần cho cách mạng, nhiều gia đình nuôi cán bộ, du kích trong những năm tháng khó khăn ác liệt nhất của cuộc kháng chiến song họ vẫn chấp nhận, đùm bọc, chở che, có như thế các chiến sỹ mới tồn tại hoạt động trong lòng địch và chiến đấu đến ngày thắng lợi hoàn toàn, có gia đình đào hầm bí mật nuôi giấu cán bộ, du kích, khi bị địch bắt đi tù đến 5 - 6 lần, nhưng họ vẫn giữ tâm lòng kiên trung. Trong rẫy của Mẹ Việt Nam anh hùng Nguyễn Thị Sáu mà nhân dân Bình Lộc gọi má là bà Tám Nhà Trường lúc nào cũng có hũ gạo chôn dưới đất phòng hờ những lần địch càn, anh em không vào áp được thì lại đó lấy gạo về ăn. Má Tám kiên trì bám đất giữ làng, gây dựng cơ sở ủng hộ cho phong trào cách mạng. Má có 2 người con trai đều hy sinh. Mẹ Việt Nam anh hùng Huỳnh Thị Khuyên chỉ trong vòng 6 năm má đã mất đi 4 người con thân yêu cho cách mạng, khi con má là đồng chí Nguyễn Văn Thuấn hy sinh, má động viên các con còn lại tham gia cách mạng: *"hãy ra đi để trả thù cho anh con"*. Điều đó chứng tỏ rằng không có một sức mạnh nào của kẻ thù ngăn cản được lòng dân khi họ đã một lòng đi theo Đảng, cách mạng.

Ở Bình Lộc có hàng chục, hàng trăm tấm lòng đầy nhân ái vô bờ bến với tấm lòng son sắc, thủy chung với cách mạng. Lòng dân đã cứu mạng, che chở cho cán bộ, chiến sỹ, đảng viên trong áp chiến lược cũng như ở căn cứ trong những năm tháng chất chồng khó khăn, ngặt nghèo. Do đó, mặc dù bị kẻ thù ráo riết thực hiện chiến thuật bao vây chia cắt, nhưng công tác bảo đảm sức người, sức của cho kháng chiến vẫn được thực hiện một cách thường xuyên và có hiệu quả đó là nhờ tận địa lòng dân. Lúc xuất kích, khi bị thương, bị địch mai phục, càn quét đều được nhân dân báo tin hoặc tìm mọi cách đánh lừa địch giải thoát khỏi vòng vây. Khi thắng trận nhân dân bắt gà, mang rượu, trái cây cùng với cán bộ, du kích mật ăn mừng chiến thắng. Cả ấp Bình Lộc đều tham gia tiếp tế, băng bó, cáng thương, mua dây điện, mua pin cho các chiến sỹ gài mìn.... Họ làm tai mắt tinh thông cho lực lượng của ta, báo trước giờ hành binh, tuần tra, tập kết, càn quét của địch để ta có phương án tiêu diệt. Khi xong trận đánh nhân dân lại báo tin chiến thắng, nhờ những tấm lòng tình nghĩa ấy mà chi bộ, đội du kích lộ và mật, mới bám trụ, tồn tại được trong lòng địch. Không ai, không bao giờ lịch sử có thể quên được các ba má, anh chị đã góp công, góp sức, kiên trung với cách mạng trên đất Bình Lộc này.

Trong cuộc chiến đấu đầy chính nghĩa để dành chiến thắng trước kẻ thù, cán bộ, chiến sỹ và nhân dân Bình Lộc sẵn sàng hy sinh cả tính mạng của mình để dành lấy độc lập, tự do cho dân tộc, nhiều hình ảnh thể hiện chủ nghĩa anh hùng cách mạng với ý nguyện quyết tử cho Tổ quốc quyết sinh góp phần xứng đáng vào ngày thắng lợi của Tổ quốc. Liệt sỹ Bùi Văn Chúc là một chiến sỹ du kích dũng cảm, gan dạ, nhiều đợt

địch sử dụng lực lượng cả tiểu đoàn để tổ chức càn quét vào căn cứ của ta, trong khi đó đội du kích chỉ vài đồng chí với lối đánh du kích đầy biến hóa làm cho kẻ địch bàng hoàng trở tay không kịp, trong một trận chống càn đồng chí Bùi Văn Chúc lọt vào ổ phục kích của địch, cuộc chiến đấu không cân sức diễn ra ác liệt, đồng chí đã anh dũng chiến đấu hy sinh ở tuổi còn tràn đầy sức sống để chiến đấu, công tác. Liệt sĩ Đính đang còn nhỏ tuổi, sớm giác ngộ theo đội du kích, trong một trận chống càn, đội du kích có 5 đồng chí, địch nổ súng đồng chí Đính bị thương nhưng đồng đội không biết, mặc dù bị thương nặng nhưng đồng chí lợi dụng gốc cây cao su làm điểm tựa một mình tiếp tục chiến đấu nhả đạn vào đội hình bọn lính. Địch dùng đại liên bắn vào gốc cây cao su, đồng chí anh dũng hy sinh, tàn ác hơn khi anh đã chết, chúng cột người anh lại rồi kéo lê anh về áp. Liệt sĩ Đính hy sinh để lại niềm thương tiếc cho đồng bào, đồng chí, đồng đội; còn nhiều và rất nhiều cán bộ, du kích, nhân dân Bình Lộc đã nằm xuống giữa lòng đất mẹ mà không thể ghi hết được. Cuộc chiến tranh đi qua như một tất yếu lịch sử, do cuộc chiến quá ác liệt, sự mất mát hy sinh quá lớn, không gì bù đắp, nhiều liệt sĩ đã ngã xuống trên mảnh đất Bình Lộc thân yêu này để quê hương mãi mãi trường tồn.

Những năm từ 1969-1972 có nhiều khó khăn, thử thách ác liệt. Tuy vậy Chi bộ Đảng, nhân dân và lực lượng vũ trang Bình Lộc kiên cường bám trụ, vượt qua nhiều khó khăn gian khổ, kết hợp 3 mũi giáp công: vũ trang, chính trị, binh vận, tiến công tiêu diệt nhiều sinh lực địch và phương tiện chiến tranh của chúng.

Cuối năm 1972 bị thua nặng nề ở chiến trường miền Nam, đế quốc Mỹ đã tập kích Thủ đô Hà Nội bằng B52 ném bom rải thảm và đã bị quân dân miền Bắc trừng trị đích đáng, bẻ gãy cuộc tập kích chiến lược của Mỹ. Bị thất bại buộc Mỹ phải ký hiệp định Paris; Mỹ phải tôn trọng chủ quyền độc lập và toàn vẹn lãnh thổ của nước ta, phải rút hết quân đội ra khỏi miền Nam.

Tại Bình Lộc khí thế đấu tranh cách mạng lên cao, hàng nghìn lá cờ Mặt trận đã sẵn sàng chờ thắng lợi của Hiệp định Paris phát phới bay, ghi dấu vùng giải phóng, ban đêm ta đã tổ chức cho du kích và thanh niên đi các các nhà vẽ cờ Mặt trận, xóa cờ ba que, chuẩn bị làm chủ ấp nhà.

V. KẾT HỢP TIẾN CÔNG VÀ NỔI DẬY GIẢI PHÓNG BÌNH LỘC. (1973-1975).

Ngày 27/1/1973, hiệp định Paris về chấm dứt chiến tranh, lập lại hòa bình ở Việt Nam được ký kết. Quân dân Bình Lộc vui mừng khi quê hương không còn bóng quân xâm lược, hân hoan xuống đường chào mừng thắng lợi và kiên quyết giữ đúng mọi điều khoản của hiệp định Paris đã ký kết. Nhưng tưởng rằng cuộc sống hòa bình sẽ đến như niềm khát khao mong đợi bấy lâu nay mà quân dân Bình Lộc đã từng chiến đấu kiên cường vì lý tưởng cao đẹp ấy. Một lần nữa đế quốc Mỹ và bè lũ tay sai tìm mọi cách đổi trắng thay đen, với bản chất ngoan cố chúng tập trung các lực lượng chủ

lực kết hợp với lính bảo an, dân vệ liên tục mở các đợt tấn công, càn quét, lấn chiếm đồng loạt các vùng làm chủ của ta, ra sức phá hoại hiệp định Paris biến hòa bình thành chiến tranh, biến những điều cam kết thành những cuộc hành quân lấn chiếm trên khắp chiến trường miền Nam. Niềm hy vọng thiêng của dân tộc bị xúc phạm một cách trắng trợn.

Quân và dân Bình Lộc sẵn sàng chuẩn bị lực lượng cầm súng thề chiến đấu đến cùng để giữ lấy nền độc lập tự do. Phát huy những thắng lợi đạt được, đêm 26 rạng 27/01/1973 các lực lượng vũ trang Bình Lộc đã đồng loạt chồm lên chiếm lĩnh nhiều nơi; treo nhiều lá cờ Mặt trận, rải hàng nghìn truyền đơn, ngăn chặn âm mưu lấn đất giành dân của địch trước khi có hiệp định.

Ngay từ 0 giờ đêm ngày 27/1/1973 quần chúng nhân dân đã náo nức xuống đường cầm cờ treo khẩu hiệu mừng thắng lợi của Hiệp định Pari về Việt Nam. Cả xóm ấp tràn ngập cờ giải phóng.

Tại Long Khánh vào thời điểm ấy, bên cạnh số quân hiện hữu, quân địch tăng cường thêm 1 tiểu đoàn biệt động quân,⁴⁷ 1 tiểu đoàn lính bảo an ở Bình Dương lên để khôi phục đoạn đường sắt Dầu Giây - Gia Ray và thực hiện nhiệm vụ đánh phá vùng giải phóng. Ngay khi vừa đặt chân đến Long Khánh bọn cọp đen đã pháo kích dữ dội vào các khu vực Bình Lộc, Bảo Vinh và cho máy bay lên thẳng quần thảo, bắn rốc két để giết hại đồng bào. Sáng ngày 28/01/1973 địch đã vội vàng đưa hai trung đội bảo an xuống Bình Lộc hòng gỡ cờ lấn đất. Đội du kích đã cảnh giác ngay từ đầu, kiên quyết đánh trả không khoang nhượng. Cuộc giao tranh đẫm máu 7 ngày đêm. Hai bên không phân thắng bại. Chỉ tính trong chiều 28/01/1973, hơn một nửa số nóc nhà dân ở ấp Bình Lộc đã bị giặc đốt cháy rụi và hư hại, khói lửa hoang tàn, đất đá bị cày xới loang lổ. Bọn lính thám báo, lính sư đoàn 18 lần bảo an phối thuộc với nhau khống chế mọi ngã đường huyết mạch. Không còn cách nào khác du kích phải rút vào căn cứ để bảo toàn lực lượng.

Trong hai ngày 29 và 30/01/1973 địch không tiếc tay khi sử dụng bom đạn và hơi ngạt, bà con phải bỏ làng chạy vào rẫy, vào căn cứ hoặc tản ra thị xã Long Khánh. Sau những cuộc giằng co quyết liệt. Chi bộ Bình Lộc đứng đầu là đồng chí Hai Thân kiên quyết kêu gọi đòi địch phải nghiêm chỉnh chấp hành hiệp định Paris. Ở đâu có cờ Mặt trận là ở đó thuộc quyền của ta. Nhiều tên lính hung hăng đến gỡ cờ bị ta bắn tía gục ngay tại chỗ. Cuộc chiến đấu diễn ra khốc liệt, từ tháng 1 đến tháng 6/1973 du kích xã vừa độc lập vừa phối hợp với lực lượng cấp trên đánh 15 trận diệt và làm bị thương 81 tên, tiêu hao nặng 1 đại đội bảo an và 1 trung đội cảnh sát.

Cuộc chiến đấu giữ đất kéo dài suốt nhiều tháng trời ta và địch giằng co hết sức quyết liệt. Địch quyết tái chiếm - ta quyết giữ, địch tổ chức lấn chiếm vùng giải phóng với một lực lượng lớn hòng áp đảo - quân dân Bình Lộc chống trả bằng lối đánh du

---

⁴⁷ Lính cọp đen.

kích chủ động, bất ngờ đầy biến hóa, địch hung hăng điên cuồng - ta bình tĩnh giáng trả những đòn đau bắt buộc chúng phải ở tình thế tiến thoái lưỡng nan. Những diễn biến quân sự ở Bình Lộc sau hiệp định Paris là hết sức phức tạp. Lẽ sống không gì khác hơn là phải bền gan chiến đấu dù phải đổ xương máu, dù hy sinh đến người du kích cuối cùng.

Sau hiệp định Paris, Bình Lộc là một trong những vùng tranh chấp ta mạnh hơn địch. Dựa vào pháp lý của Hiệp định Paris, phụ nữ Bình Lộc đã đẩy mạnh công tác binh vận, tuyên truyền vận động của gia đình binh sĩ ngay cùng với chị em kêu gọi chồng, con họ đào, bỏ ngũ. Các chị em đã đi sâu tìm hiểu về tình hình diễn biến tư tưởng của bọn lính, nên đã khai thác được rất nhiều tình hình hoạt động của địch. Nhiều đồng chí, nhiều mẹ đã biểu thị tinh thần cách mạng cao độ, vượt qua những khó khăn nguy hiểm để phục vụ những yêu cầu của cách mạng giao, góp phần làm tan rã hàng ngũ binh lính địch, mặc dù địch đưa thêm nhiều lính bảo an vào áp để kèm kẹp đồng bào ta, du kích đã táo bạo chặn đánh gây cho chúng nhiều thất bại nặng nề.

Dưới sự lãnh đạo của Chi bộ Đảng Bình Lộc, sự yêu thương đùm bọc của nhân dân, đội du kích xã đã phối hợp diệt ác phá kềm, đập tan kế hoạch bình định của địch, hỗ trợ cho phong trào quần chúng nổi dậy, đẩy mạnh hoạt động chính trị, quân sự, binh địch vận; càng chiến đấu càng dày dặn kinh nghiệm, lớn mạnh, trưởng thành từ trong khói lửa của cuộc chiến, tổ chức nhiều trận tiến công liên tục, tiêu diệt nhiều sinh lực địch, giành thế chủ động trên địa bàn, đặc biệt Đội du kích đã xây dựng nhiều cơ sở mật trong nhân dân với thế trận lòng dân, chiến tranh nhân dân "*thiên la địa võng*", dù kẻ thù có lắm mưu mô, bạo tàn, hiểm ác cũng đành thất bại trước cuộc chiến đấu đầy chính nghĩa của Chi bộ, nhân dân và lực lượng vũ trang Bình Lộc. Với những thắng lợi mang tính quyết định; ngày 26/10/1973, đội du kích Xã Bình Lộc vinh dự được Đảng, Nhà nước phong tặng danh hiệu cao quý : **Đơn vị anh hùng lực lượng vũ trang nhân dân**.

Giữa năm 1973, địch liên tiếp mở các cuộc hành quân càn quét, lấn chiếm vùng giải phóng. Ở Bình Lộc, chúng ra sức củng cố bọn phòng vệ dân sự, tăng thêm mật vụ chuyên trà trộn vào trong dân để kiểm soát chặt chẽ sự đi lại của đồng bào, bắt và thủ tiêu cán bộ, chiến sĩ cách mạng. Tuy nhiên kẻ địch đã yếu thế, lực lượng của ta trên thế mạnh, chủ động tấn công buộc địch phải co cụm, ngày càng suy yếu.

Sang năm 1974, tình hình chiến sự tạm lắng xuống vì kẻ địch hoàn toàn bất lực; binh lính địch hết sức hoang mang lo sợ chúng ..phải co cụm lại chống đỡ. Tuy nhiên địch cũng tăng cường hoạt động dân sự, quân sự, hành quân phản kích lấn chiếm nhằm giành lại các vùng ta đang kiểm soát, tổ chức nhiều đợt đột kích, một số đồng chí của ta anh dũng hy sinh. Ngày 6/02/1974 bọn địch đột kích vào rẫy ông Mười Thành ở Bình Lộc. Nơi đây các đồng chí Hai Hà⁴⁸, Hai Đăng, Bảy Đỏ, Ba Đăng⁴⁹ đang ở lại

---

⁴⁸ Cán bộ ở Tỉnh về công tác

⁴⁹ Con gái ông Mười Thành

làm việc, bị đột kích bất ngờ nên các đồng chí Hai Hà, Ba Đảng hy sinh, đồng chí Bảy Đỏ, Hai Đảng bị thương sau đó đồng chí Bảy Đỏ đưa đi quân y cũng hy sinh. Chiến tranh không thể lường trước những điều mất mát sẽ xảy ra. Sự sống và cái chết được đo đếm bằng giây, bằng phút; những tổn thất, hy sinh đó khó có thể bù đắp nổi.

Để đáp trả những hành động đột kích của địch; ngày 27/03/1974 kết hợp cùng cơ sở nội tuyến đột vào ấp diệt địch giữa ban ngày, phát động quần chúng làm binh vận, khiến cho bọn lính co cụm vào đồn. Đặc biệt du kích đã diệt tên trưởng ấp Lườn; đây là một trận đánh ngoạn mục do đồng chí Trần Tấn Một xã đội trưởng chỉ huy. Như thường ngày vào những buổi sáng trung đội bảo an thường ra ấp để lùng sục, bắt bớ trong đó tên trưởng ấp Lườn; nắm được quy luật của chúng tổ du kích dự định gài mìn để tiêu diệt bọn bảo an và trưởng ấp; tuy nhiên đánh bằng mìn nhất định sát thương đến nhân dân. Do đó đồng chí Một quyết định tổ chức đánh tập kích bất ngờ để diệt địch, giao nhiệm vụ cho các đồng chí tham gia trận đánh gồm: Chút, Giã, Đông, Huỳnh, Lập, Nhỏ, Thành, Hữu.....; để bảo đảm chắc thắng cho trận đánh, các đồng chí trong Ban chỉ huy đội du kích tiến hành lên sơ đồ và thực tập theo phương án đã thống nhất. Được cơ sở là Hồ Thị Bảy, Nguyễn Thị Tiên báo cáo khoảng 10 giờ trung đội bảo an cùng tên trưởng ấp Lườn đang ở nhà ông Trần Văn Dũng. Ta triển khai lực lượng thì bọn lính đã cơ động lên cuối ấp. Lúc này lực lượng ta chia thành 3 mũi, mũi 1 chặn viện ở bên ngoài, 2 mũi còn lại ém quân theo kế hoạch, vừa ém quân xong thì bọn lính trở lại. Trưởng ấp Lườn lọt vào trận địa phục kích của ta, đồng chí Một ra lệnh bắt sống, tên Lườn dùng súng chống trả đồng chí Hữu nhả đạn kịp thời tiêu diệt tên Lườn. Cả 2 tổ du kích phát hỏa vào đội hình trung đội lính bảo an, xung phong tiêu diệt làm chết 7 tên, bị thương 5, ta thu 1 súng M79, 2 súng AR15, 1 Rulô và một số quân trang, quân dụng. Du kích làm chủ ấp cả 4 tiếng đồng hồ, thu chiến lợi phẩm xong du kích rút lui ra hướng miễu Bà Ba Gác an toàn. Sau trận đánh này Bình Lộc không còn trưởng ấp. Đồn lớn hoàn toàn bỏ trống.

Công tác an ninh, bảo mật thông tin, bảo vệ căn cứ, cơ sở được Chi bộ xác định là nhiệm vụ hết sức quan trọng, thường xuyên cũng cố phát triển mạng lưới an ninh, xây dựng Bình Lộc thực sự trở thành địa bàn phòng chống gián điệp, nội gián của địch. Sau trận đột kích ngày 2/2/1974 của địch, ta phát hiện có nội gián, lực lượng an ninh của ta bắt tên cò Ngọc là 1 nữ gián điệp nguy hiểm của địch. Chi bộ đã kịp thời chặn đứng âm mưu của địch cài cắm người vào nội bộ của ta. Bên cạnh đó Chi bộ phân công 1 đồng chí trong cấp ủy trực tiếp phụ trách công tác an ninh, đẩy mạnh trấn áp các đối tượng để phá thế kềm kẹp của địch. Nhiều truyền đơn, thư cảnh cáo, bản án được các chiến sĩ an ninh gởi đến tận tay bọn tề điệp để ngăn chặn hành động ác ôn của chúng.

Như vậy, từ sau khi có Hiệp định Pari đến cuối năm 1974, cuộc đấu tranh chống phá kế hoạch bình định của địch của Chi bộ, quân và dân Bình Lộc đã giành được nhiều thắng lợi quan trọng và đang phát triển thế tiến công. Thế và lực của phong trào cách mạng đang lên cao. Chi bộ, quân và dân Bình Lộc phấn khởi bước vào mùa khô 1974-1975 trong sự phát triển chung của thị xã Long Khánh.

Quán triệt Nghị quyết của tỉnh ủy Bà Rịa - Long Khánh họp ngày 02/11-1974. Thị ủy Long Khánh đã họp đề ra phương hướng nhiệm vụ của mình trong mùa khô 1974 - 1975 và năm 1975 "động viên sự nỗ lực cao nhất của Đảng bộ, các chi hội, chi đoàn, lực lượng vũ trang lộ, mật và các tầng lớp quần chúng, các dân tộc bằng 3 mũi giáp công và nổi dậy đánh bại hoàn toàn âm mưu bình định, lấn chiếm của địch ở 3 ấp Bảo Vinh A, B, Suối Chồn, dứt điểm đồn B, Bình Lộc giữ thế hợp pháp cho quần chúng bung ra giải phóng hoàn toàn 3 ấp nông thôn vùng ven, xây dựng bàn đạp vững chắc với vành đai tiến công thị xã. Thành lập chính quyền cách mạng những ấp giải phóng từ 7 đến 8 người". "Đi đôi tiến công, thị ủy nhấn mạnh mặt xây dựng, phát triển đảng, đoàn, hội viên các đoàn thể, phát triển dân quân du kích bảo vệ vùng giải phóng, từng bước xây dựng kinh tế nhân dân vùng giải phóng, ra sức xây dựng lực lượng vũ trang mật, tạo điều kiện, hình thức thường xuyên đánh các kho tàng, các đầu nã, diệt ác phá kìm gây thôi động, hỗ trợ cho phong trào quần chúng đấu tranh ở đô thị".⁵⁰

Thực hiện chủ trương trên; Chi bộ xã tiếp tục đẩy mạnh 3 mũi giáp công, chỉ đạo du kích Bình Lộc phối hợp chặt chẽ với các lực lượng vũ trang vùng lên tiến công địch ở khắp mọi nơi.

Ngày 11/12/1974 thắng lợi của Bảo Chánh bằng 3 mũi giáp công bức hàng đồn giặc chủ yếu công tác binh vận là thắng lợi đầu tiên ở tỉnh Bà Rịa - Long Khánh và toàn khu miền Đông. Nó giúp cho Tỉnh ủy, Khu ủy nhiều kinh nghiệm trong chỉ đạo phương thức tiến công này, mở ra cho các lực lượng tại Xuân Lộc, thị xã Long Khánh, Bình Lộc một khả năng mới, nâng cao quan điểm quần chúng, quan điểm tự lực tự cường.

Phát huy thắng lợi; tháng 2/1975 đồng chí Nguyễn Hồng Nở (Hai Nở) chính trị viên đội biệt động thị xã Long Khánh, đồng chí Nguyễn Văn Chàm (Tur Chàm) trưởng ban công vận phụ trách cánh B3⁵¹ cùng phối hợp chỉ huy hai đơn vị, sau khi đánh chiếm đồn Bảo Vinh B; thừa thắng xông lên cả hai đơn vị cùng du kích Bình Lộc bao vây đại đội bảo an do tên đại úy Hồ chỉ huy đang đóng quân tại đồn Bình Lộc. Sau 36 giờ vây hãm chúng mới rút chạy, được tin thất thủ, tên tư lệnh sư đoàn 18 cho một tiểu đoàn cấp tốc chi viện, để tránh sự hy sinh đổ máu không cần thiết, đồng chí Hai Nở và Tur Chàm ra lệnh cho anh em dùng bộc phá san bằng đồn Bình Lộc rồi lần lượt rút quân. Khi lính cứu viện tới thì tất cả chẳng còn gì.⁵²

Mùa khô 1974 - 1975, tình hình trên chiến trường diễn biến có lợi cho ta; quân địch nhiều nơi dao động mạnh trước sức mạnh của quân giải phóng. Phong trào diệt ác, phá kìm diễn ra sôi động. Tại Bình Lộc, có những nơi địch kiểm soát chỉ còn trên danh nghĩa, lực lượng ta hoàn toàn làm chủ.

⁵⁰ Ý định, yêu cầu, chỉ tiêu của Xuân Lộc, thị xã Long Khánh tháng 11,12/1974, tài liệu lưu trữ Phòng LLCT-LSD/ Ban Tuyên giáo tỉnh ủy Đồng Nai.

⁵¹ Mũi B1 (Bàu Trâm), B2 (Suối Chồn), B3 (Suối Rét).

⁵² Theo Ký sự: Trên những nẻo đường chiến tranh, tác giả Nguyễn Hoài Nhơn, Nhà xuất bản Thanh niên, tr. 53.

Hội nghị Khu ủy miền Đông (từ 30/1 đến 8/2/1975) đã kiểm điểm tình hình, khẳng định tính chất, vị trí quan trọng của miền Đông, đặc biệt khi thất bại từ các nơi, địch sẽ co về phòng thủ ở Xuân Lộc và như vậy, thị xã Long Khánh sẽ có vị trí đặc biệt quan trọng: *"Thị xã Long Khánh là một trong những nơi ta dứt điểm cuối cùng, nơi Đảng bộ miền Đông hoàn thành nhiệm vụ cách mạng dân tộc dân chủ nhân dân của mình. Khu ủy chỉ rõ: Ta có khả năng phát động quần chúng khởi nghĩa với tinh thần áp giải phóng ấp, xã giải phóng xã, huyện giải phóng huyện, chi khu, tỉnh giải phóng thị xã, tiểu khu, giành toàn bộ chính quyền về tay nhân dân"*.⁵³

Cuối năm 1974 đầu năm 1975, sau những thắng lợi trong việc bẻ gãy các cuộc hành quân lấn chiếm, thế và lực của ta mạnh mẽ hơn bao giờ hết. Ngày 4/3/1975 Thường vụ Khu ủy miền Đông họp phiên bất thường, nhấn mạnh: *Có thể phát động quần chúng giải phóng xã, áp tùy theo điều kiện cụ thể từng nơi mà vận dụng cho có hiệu quả.*

Chấp hành nghị quyết của Khu ủy và của Ban thường vụ Khu ủy. Thị ủy Long Khánh cũng đã khẩn trương có những chỉ thị mới phù hợp với tình hình chiến sự lúc đó là: *Tập trung lực lượng giải phóng vùng ven rộng lớn phía bắc và đông nam thị xã. Tạo bàn đạp cho lực lượng vũ trang địa phương và bộ đội chủ lực khi tiến công giải phóng Long Khánh.*

Thực hiện chỉ thị của thị ủy Long Khánh. Chi bộ lãnh đạo nhân dân và lực lượng vũ trang quyết tâm giải phóng xã. Lực lượng tham gia chiến đấu tại Bình Lộc ngoài đội biệt động thị xã còn có lực lượng cơ sở tại chỗ: du kích lộ và mật, đảng viên mật và quần chúng. Kế hoạch và cách đánh được vạch ra như sau: tổ chức phát loa kêu gọi địch trong đồn đầu hàng để mở đường cho chủ lực ta tiến vào thị xã. Bên cạnh đó ta đưa từng đoàn nhân dân làm rẫy trong sâu chớ đồ đạc, chòi rẫy *"di tản ngược"* trở ra, loan tin chủ lực quân giải phóng về rất đông, nay mai sẽ đánh đồn.

Trước mũi tiến công chính trị dồn dập của ta, bọn địch trong đồn hoang mang, bàn tán nên rút hay ở lại? Đồn hàng hay bỏ chạy? Nắm chắc tình hình, ta bắt đầu phóng từng bệ pháo vào đồn, diệt ổ đại liên và 10 tên lính bảo an. Bị vây chặt không ra được khỏi đồn, đêm thứ hai địch rút chạy. Ta phát động quần chúng dùng bộc phá, cuộc xẻng, phá tan các lô cốt. Bình Lộc hoàn toàn được giải phóng.

Sau hơn 10 ngày thực hiện cao điểm 2 chiến dịch Xuân Lộc - Hè 1975, ngày 31/3/1975, với tinh thần lực lượng tự cường, nhân dân và lực lượng vũ trang Bình Lộc, Bảo Vinh, thị xã Long Khánh đã phối hợp 3 mũi giáp công giải phóng và làm chủ vùng ven thị xã gồm 4 ấp: Bình Lộc, Bảo Vinh A, B, Suối Chồn; cửa ngõ phía bắc vào thị xã Long Khánh đã mở. Tuyến phòng thù ven thị xã bị dập tan, Với thắng lợi này quân và dân Bình Lộc đã cùng các lực lượng của quân khu, tỉnh, huyện Xuân Lộc

---

⁵³ Trích nghị quyết hội nghị khu ủy miền Đông Nam Bộ từ 30/1 đến 8/2/1975, tài liệu lưu trữ Phòng LLCT-LSD/ Ban Tuyên giáo tỉnh ủy Đồng Nai.

cô lập địch trong thị xã, tạo điều kiện và địa bàn đứng chân cho bộ đội chủ lực áp sát địch, "Việc áp sát của lực lượng quân khu quanh thị xã Long Khánh đã tạo điều kiện cho các đơn vị Miền quyết định đánh chiếm tiểu khu Long Khánh" ⁵⁴

Tình hình chiến sự của miền Nam cuối tháng 3/1975 đã chín muồi, tin chiến thắng dồn dập của tiến công và nổi dậy của quân và dân ta ở Tây Nguyên, Huế, Đà Nẵng như "trúc chẻ ngói tan" làm nức lòng quân và dân cả nước. Ngày 31/3/1975, Bộ Chính trị họp và quyết định: "Toàn Đảng, toàn dân, toàn quân cần nắm vững thời cơ chiến lược hơn nữa với tư tưởng chỉ đạo thần tốc, táo bạo, bất ngờ, chắc thắng, thực hiện tổng công kích, tổng khởi nghĩa trong thời gian sớm nhất, tốt nhất là trong tháng 4 năm 1975, không thể để chậm". Thực hiện chủ trương của Bộ Chính trị Trung ương Đảng; Thường vụ Trung ương Cục, Quân ủy và Bộ Tư lệnh Miền quyết định mở chiến dịch Xuân Lộc, đập tan tuyến phòng thủ của địch ở phía đông Sài Gòn. Sở chỉ huy tiền phương đặt tại ấp Bình Lộc.

Để chuẩn bị cho chiến dịch Xuân Lộc, du kích Bình Lộc cùng bộ đội chủ lực nghiên cứu trình sát nắm tình hình địch, phân công đồng chí Đông, Huỳnh, Thành dẫn đường cho bộ đội tiến công Xuân Lộc - Long Khánh, trong trận chiến đấu này đồng chí Lý Văn Thành bị thương gãy chân, địch bắt đưa về bệnh viện Cộng Hòa ⁵⁵ ; trong những ngày đầu của chiến dịch Xuân Lộc, các đồng chí du kích Bình Lộc do thông thạo địa hình, đường xá đã dẫn đường cho bộ đội đánh chiếm một số mục tiêu trong thị xã, hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ được giao.

Bên cạnh đó Chi bộ Đảng Bình Lộc đã lãnh đạo đồng bào ủng hộ lương thực, thuốc men cho cách mạng. Các tầng lớp nhân dân, tích cực đóng góp lúa gạo, bắp, đậu, thuốc men phục vụ đặc lực cho chiến dịch. Các phương tiện chuyên chở như: xe bò, máy cày, máy kéo và cả sức người được huy động để vận chuyển lương thực, thuốc men về kho hậu cần. Để tránh thiệt hại cho nhân dân. Thị ủy Long Khánh chỉ thị cho các chi bộ mật, đảng viên mật đưa hơn 20.000 dân trong nội ô ra hường Bình Lộc, Bàu Sen, Tân Lập. Chi bộ xã Bình Lộc đã tiếp nhận số bà con ở Long Khánh vào, sắp xếp nơi ăn, ở, tạm thời ổn định đời sống để tránh những tổn thất xảy ra.

Khi tiếng súng giao tranh giữa ta và địch đã rộ lên khắp ngoại ô thị xã, một cuộc đối đầu có tính chất quyết định sự sống còn của cả hai phía đã kéo dài suốt 12 ngày đêm. Ngày 9/4/1975, chiến dịch tấn công vào tuyến phòng thủ địch ở Xuân Lộc bắt đầu. Quân dân Bình Lộc tham gia cùng với bộ đội chủ lực, lực lượng vũ trang địa phương đồng loạt tấn công địch trên mặt trận Long Khánh. Các vùng phụ cận quân ta thu nhiều thắng lợi, đập tan từng bộ phận lính địch.

Chính quyền ngay được sự hỗ trợ của cố vấn Mỹ tìm mọi cách tử thủ đến cùng để bảo vệ cửa ngõ phía đông - bắc Sài Gòn. Nhưng ta đã làm chủ hoàn toàn tình thế, phòng tuyến Xuân Lộc đang phòng thủ có nguy cơ bị ta phá vỡ. Quân đoàn 4 kết hợp chặt chẽ với các lực lượng vũ trang địa phương, bước đầu đột phá nhiều nơi quan

---

⁵⁴ Trích "Báo cáo tổng kết chiến dịch mùa khô 1974-1975" của Quân khu 7. tài liệu lưu trữ Phòng LLCT-LSD/ Ban Tuyên giáo tỉnh ủy Đồng Nai.

⁵⁵ Bệnh viện quân đội 175 ngày nay.

trọng. Ngày 10/4/1975 quân ta đã lọt được vào nội ô thị xã. Cuộc giao tranh khốc liệt diễn ra khắp mọi nơi. Kẻ địch hoang mang co cụm lại để chờ viện binh, khu vực dinh tỉnh trưởng, tiểu khu tình bào 33 nguy, ty Cảnh sát, ty An ninh quân đội, sân bay Long Khánh đang có nguy cơ bị ta bao vây tiêu diệt. Chỉ mới trong vòng 3 ngày đêm mà cán cân lực lượng đã có sự chênh vênh rõ rệt, kẻ địch đang lâm vào thế yếu, bị động đối phó trong một tình huống hết sức gò bó, căng thẳng. Một thực tế thất bại của quân nguy đã thấy rõ. Tướng Uây-en (Frederick Weyand) tham mưu trưởng lục quân Hoa kỳ được cử sang cứu nguy cho Thiệu đã nói "*phải giữ cho được Xuân Lộc, mất Xuân Lộc là mất Sài Gòn*". Đứng trước mối đe dọa của sự thất thủ kẻ địch đã ném vào mặt trận này 50% lính Quân đoàn 3, toàn bộ Sư đoàn 18, nhiều tiểu đoàn tinh nhuệ và cả lực lượng dự bị chiến lược, trút hàng ngàn tấn bom đạn, pháo để mong thay đổi cục diện chiến trường.

Tuy nhiên địch hoàn toàn thất bại. Qua mười hai ngày đêm chiến đấu giằng co với kẻ thù, ngày **21/4/1975** ta đã đập tan tuyến phòng thủ Xuân Lộc của địch, giải phóng quê hương Xuân Lộc - Long Khánh. Chính quyền tay Sài Gòn trong cơn hoảng loạn tột độ. Quân giải phóng thừa thắng xông lên, thẳng đường tiến vào Sài Gòn tiêu diệt bộ máy đầu não của địch, chiến dịch Hồ Chí Minh kết thúc thắng lợi vào ngày 30/4/1975, mở ra một kỷ nguyên mới cho đất nước ta: Thống nhất, Hoà bình, Độc lập, Tự do.

Đất nước đã sang trang, một thời kỳ lịch sử mới của dân tộc đã bắt đầu. Thực hiện sứ mệnh lịch sử của mình cùng với quân và dân cả nước, Đảng bộ tiếp tục lãnh đạo quân và dân trong xã xây dựng lại quê hương Bình Lộc ngày càng giàu đẹp, văn minh; đồng thời bảo vệ vững chắc những thành quả cách mạng của các thế hệ cha, anh đi trước đã hy sinh trên mảnh đất "*Miền Đông gian lao mà anh dũng*" này.